

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

Richard A. Mendel

Mládeži nepřístupno

*Argumenty pro snižování počtu odnětí
svobody u mladistvých*

Mládeži nepřístupno

Argumenty pro snižování počtu odnětí svobody u mladistvých

Richard A. Mendel

Publikace byla přeložena z anglického originálu *No Place for Kids: The Case for Reducing Juvenile Incarceration, Baltimore, Maryland, 2011* s laskavým svolením vydavatele Nadace Annie E. Casey (The Annie E. Casey Foundation). Nadace není odpovědná za kvalitu českého překladu. Originální verzi najdete na <http://www.aecf.org/m/resourcedoc/aecf-NoPlaceForKidsFullReport-2011.pdf>

Autor:

Richard A. Mendel

Překlad:

Vojtěch Mašek

Předmluva:

Kazimír Večerka

Technická redakce:

Lucie Černá

Tento text neprošel jazykovou korekturou

ISBN 978-80-7338-146-2

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015

www.kriminologie.cz

Obsah

Předmluva	9
Úvod	11
Co je špatného na amerických nápravných zařízeních pro mladistvé?	16
1. Jsou nebezpečná	17
2. Jsou neefektivní	23
3. Jsou postradatelná	28
4. Jsou zastaralá	33
5. Jsou neúsporná	38
6. Jsou nepřiměřená	43
Je opravdu bezpečné snižovat počet odnětí svobody u mladistvých?	49
Jak by měly státy provádět reformu nápravného systému pro mladistvé?	54
Priorita 1: Omezit způsobilost mladistvých k umístění do nápravných zařízení	55
Priorita 2: Investovat do slibných alternativ a do programů bez nuceného pobytu	57
Priorita 3: Změnit finanční pobídky	58
Priorita 4: Přijmout reformy péče o mladistvé delikventy založené na vzorové praxi	60
Priorita 5: Nahradit velké instituce malými, na péči orientovanými zařízeními jen pro několik klientů, kteří jsou nebezpeční	62
Priorita 6: Opírat se o spolehlivá data, aby systém mohl fungovat odpovědně	65
Závěr: Přijetí dokonalejších strategií, programů a postupů při nápravě mladistvých	69

Doplňkové zdroje a celostátní údaje vztahující se k mnoha zjištěním této zprávy jsou k dispozici na www.aecf.org/noplaceforkids.

O autorovi: **Richard A. Mendel** je nezávislý spisovatel a badatel, který se zaměřuje na otázky chudoby spojené s problematikou mládeže, nezaměstnanosti a ekonomického rozvoje místních společenství. Je autorem celé řady studií věnovaných prevenci kriminality a problémům výkonu trestní spravedlnosti u mladistvých včetně pěti hlavních publikací pro nadaci Annie E. Casey Foundation a třech celoamerických výzkumných zpráv zveřejněných organizací American Youth Policy Forum.

Nadace **The Annie E. Casey Foundation** je soukromou charitativní organizací, která intenzivně pomáhá znevýhodněným dětem ve Spojených státech utvářet lepší budoucnost. Tuto organizaci založil v roce 1948 Jim Casey, jeden ze zakladatelů organizace UPS, a jeho sourozenci, kteří ji pojmenovali na počest své matky. Hlavním posláním nadace je dávat podněty k reformám v oblasti veřejné politiky, sociálních služeb a komunitní práce, které nejúčinněji pečují o potřeby ohrožených dětí a rodin. Ve prospěch tohoto cíle nadace vypisuje granty, které pomáhají státům, velkoměstům i sousedským komunitám na tyto potřeby odpovídat nápaditějším a úspornějším způsobem.

Více informací a kopii této zprávy lze stáhnout na adrese www.aecf.org

© 2011, The Annie E. Casey Foundation, Baltimore, Maryland.

Předmluva

V edici „Prameny“ předkládáme odborné i laické veřejnosti práci amerického kriminologa Richarda A. Mendela, která vyšla v The Annie E. Casey Foundation v roce 2011 a která nese v originále název NO PLACE FOR KIDS: The Case for Reducing Juvenile Incarceration. Publikace, která byla přeložena a poznámkami doplněna překladatelem Vojtěchem Maškem, vychází v češtině pod názvem „Mládeži nepřístupno“.

V Institutu pro kriminologii a sociální prevenci vyšel již před několika lety, v roce 2002, jiný překlad publikace R.A. Mendela, který se setkal s velkým zájmem čtenářů. Tehdy se jednalo o publikaci s českým názvem „Méně slov a více pomoci“ s podtitulem „Účinné a neúčinné metody snižování kriminality mládeže“.

Současná práce je do jisté míry pokračováním předchozí studie. Tentokrát se autor zaměřil na stále znovu a znovu diskutovanou otázku, do jaké míry je tvrdé trestání mladých lidí za delikventní činnost úspěšnou strategií jejich odklonu od budoucí asociality. V publikaci hovoří o mnohých mýtech, které tuto problematiku provázejí a které si slibují od tvrdého zacházení s mládeží nerealistický úspěch. Dokládá, že „nesmlouvavé“ postupy nejenže nevedou k zastavení asociálních projevů, ale nejednou situaci i podstatně zhoršují. Tvrdé postupy se tak v zásadě mohou označit za populistické kroky těch politiků, kteří usilují o rychlou popularitu svých navrhovaných zásahů v souhlase s neodbornými názory voličů, kteří v periodicky se opakujících intervalech volají po zpřísnění trestní represe jako užitečném nástroji redukce kriminality. Výsledky represivních zásahů však v dlouhodobější perspektivě jsou prokazatelně kontraproduktivní a z hlediska snižování nebezpečí páchání kriminality staví na špatných předpokladech.

Publikace ukazuje, že i v „kolébce demokracie“, podobně jako u nás, je třeba stále vést zápas o uvážlivou trestní politiku, která se na uvěznění pachatele dívá jako na ultima ratio, jako na poslední možnost poté, co byly vyčerpány všechny prostředky nápravných snah. I ve spojených státech je třeba, podobně jako u nás, znovu a znovu zdůrazňovat, že dosažení odklonu mladých pachatelů od kriminální kariéry je třeba dosahovat především mimotrestními prostředky, a to zejména včasnou, věku a sociálnímu postavení mladých lidí odpovídající preventivní prací a následně účinnými široce založenými metodami sociální reedukační a resocializační práce.

Na předložené práci je možno ocenit zejména to, že hlasatele výše naznačených správných idejí vyzbrojuje pádnými argumenty z prostředí, které má možnost provádět různá kriminologicky pečlivě kontrolovaná zjištění na velkých skupinách mladých lidí v různých sociálních situacích. Proto lze doufat, že se předložená publikace stane jednou z pomůcek argumentace pro správné postupy zacházení s mládeží na šikmé ploše.

Kazimír Večerka

Úvod

Více než století je převažující strategií péče a potrestání mladistvých pachatelů závažných i zanedbatelných trestných činů ve Spojených Státech jejich umístění do velkých nápravných ústavů pro mladistvé, známých také pod názvy převýchovné školy, polepšovny nebo nápravná centra.

Pokud vyloučíme asi 25 000 mladistvých zadržovaných v detenčních centrech, kteří den za dnem vyhlíží své soudní přelíčení nebo zařazení do nápravného programu, poslední celostátní průzkum počtu mladistvých ve výkonu trestu z roku 2007 zjistil, že přibližně 60 500 mladých Američanů bylo každou noc zadržováno v nápravných zařízeních nebo jiných pobytových programech z rozhodnutí soudů pro mladistvé.¹ Pro srovnání, jde o větší počet dospívajících, než kolik jich má trvalý pobyt ve středně velkých amerických městech, např. v Louisville (stát Kentucky), v Nashvillu (stát Tennessee), Baltimoru (stát Maryland) nebo Portlandu (stát Oregon). Vysoké procento těchto zadržovaných tvoří nezletilí. Z výsledků nejnovějšího průzkumu vyplývá, že dva z pěti zadržených jsou Afroameričané a jeden z pěti je Hispánec; nehispanšská bělošská mládež, která představuje tři pětiny z celkové populace mladistvých, tvořila pouze 37 procent zadržovaných.

Slepá důvěra Američanů v odnětí svobody mladistvých je mezi rozvinutými státy světa výjimkou (viz Obrázek 1). Počet odnětí svobody za násilnou trestnou činnost mladistvých je sice ve Spojených Státech jen o málo vyšší než v mnoha jiných zemích, nedávno zveřejněné mezinárodní srovnání však ukázalo, že poměr amerických mladých lidí umístěných ve výkonu trestu (včetně těch, kteří se nacházejí v detenci nebo nápravné výchově) činil v roce 2002 336 jedinců na sto tisíc mladých lidí, což je téměř pětikrát více než u druhého v pořadí států, Jižní Afriky (69 jedinců na 100 000 mladých lidí).² Řada států navíc neposílá své nezletilé do vězení v podstatě vůbec. Jinými slovy, hromadná odnětí svobody u problémových nebo na problémovou dráhu směřujících dospívajících nejsou v moderní společnosti ničím samozřejmým ani nezbytným.

Státní nápravné systémy pro mládež ve Spojených státech zadržují mladistvé v zařízeních rozmanitého typu: v domácích skupinách, centrech pobytové péče, polovojenských „táborech šokové nápravy“, programech přežití (postaráni se o sebe), okresních zařízeních pro mladistvé (s uzavřenou vazbou nebo pouze pod dohledem personálu). Největší podíl mladistvých pachatelů trestné činnosti – asi 40 % jejich celkového počtu – je však zadržováno v dlouhodobých nápravných zařízeních vězeňského typu, spravovaných vládami jednotlivých států nebo soukromými firmami, které mají s těmito státy uzavřené smlouvy.³ Tato zařízení jsou obvykle rozsáhlá a mnohá z nich zadržují 200–300 mladistvých. Vyznačují se tuhou polovězeňskou disciplínou a jejich typickým „nápravným vybavením“ je ostnatý drát, samovazba a uzamčené bloky cel.

Přesto se těmto ústavům nikdy nepodařilo snížit trestnou činnost problematických mladých lidí. Spíše naopak: celá desetiletí nás výzkumy zaměřené na mládež

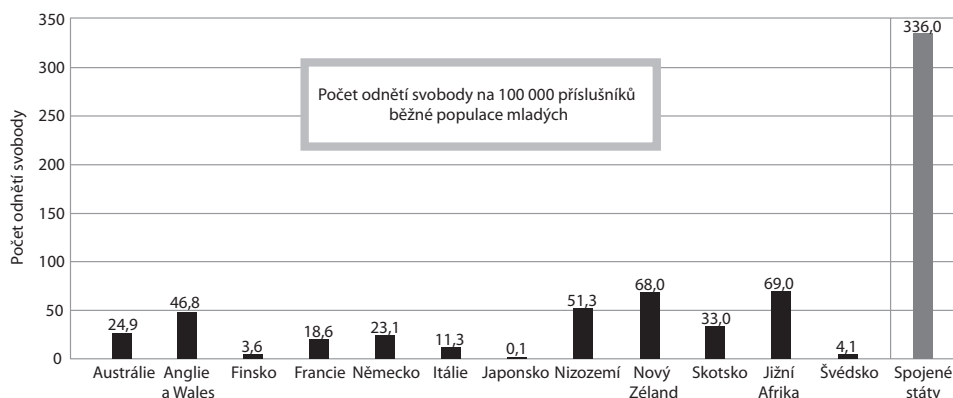
1 Sickmund, Melissa, *State Rates of Residential Placement of Juvenile Offenders by Placement Status, Facility Type and Facility Size*: 2007, Pittsburg, PA: National Center for Juvenile Justice.

2 Hazel, Neal, *Cross-National Comparison of Juvenile Justice*, London: Youth Justice Board, 2008.

3 Ibid.

propuštěnou z nápravných zařízení s rutinní pravidelností informují o vysokém podílu recidivy. A zprávy o všudypřítomném násilí a týrání v těchto zařízeních se vynořují kam až paměť sahá.

Obrázek 1 Počet odnětí svobody u mladistvých: Spojené státy vs. jiné země

Zdroj: Hazel, Neal: Cross-national Comparison of Youth Justice, London: Youth Justice Board 2008.

Nicméně uvěznění mladistvých ve střežených zařízeních přetrvává jako typický rys a rozhodující položka v rozpočtu většiny státních systémů soudnictví pro mladistvé v celonárodním měřítku. Stávající stav je utužován strachem veřejnosti z trestné činnosti mladistvých a z části také obavami politiků, že budou označeni za „měkké“ vůči kriminalitě. Nechuť ke změnám je dále zvyšována bedlivě střeženými ekonomickými zájmy obcí, v nichž se tato zařízení vyskytují – a pracovníků, kteří jsou v nich zaměstnáni. A konečně, přetrvávající důvěře státu v tyto ústavy napomáhá nedostatek osvědčených alternativ: když ne nápravná separace, tak co? Do 80. let nenacházeli odborníci na prevenci kriminality a péči o mladistvé na tuto otázku prakticky žádnou odpověď.

V uplynulých třech desetiletích jsme však zaplaveni výzkumy, které ukazují, co se osvědčilo i neosvědčilo v boji s kriminalitou mladistvých. Tato zpráva nabízí podrobné shrnutí těchto výzkumů a dochází k následujícímu závěru: V tuto chvíli máme přesvědčivé důkazy o tom, že masivně používané odnětí svobody mladistvých pachatelů trestných činů je kontraproduktivní formou veřejné politiky. Nepatrný počet mladistvých pachatelů představuje pro veřejnost vážnou hrozbu a musí být proto zajištěn, uvěznění širokého okruhu mladé populace však není žádným přínosem pro veřejnou bezpečnost. Je to pouze nekonečné plýtvání prostředků daňových poplatníků. Častěji než je nutné navíc tato politika poškozují samotnou ohroženou a zákony překračující mládež, která je uvězněna a snižuje tak své vyhlídky do budoucna. Jiné přístupy většinou dosahují srovnatelné nebo lepší – a někdy i výrazně lepší – výsledky za zlomek finančních nákladů.

Úvaha o zpochybnění nápravně výchovných zařízení mládeže a o podstatném snížení počtu mladistvých umístěných ve výkonu trestu může znít radikálně. Ale skutečnost je taková, že na celonárodní úrovni – od východního pobřeží k západnímu přes centrální část Spojených států, ve státech velkých i malých, ovládaných republikány i demokraty –

tento proces již probíhá. Často pod tlakem soudních žalob, odhaleného týrání a stupňujících se výdajů z rozpočtu nebo výzkumných studií poukazujících na vysokou míru recidivy, mnohé státy výrazně snížily objem své mladé populace umístěné do nápravných zařízení – a nezpůsobily tím přitom žádný výraznější nárůst kriminality mladistvých. Tento trend v současnosti přetrvává, i když tempo změn je zatím nerovnoměrné – částečně proto, že sporadické změny převážně unikají pozornosti a nejsou součástí žádného organizovaného pohybu. Blýskání na lepší časy je patrné, ale změny ještě nenabraly dostatečnou intenzitu.

Je však evidentní, že tyto změny musí pokračovat. V tom se názory odborníků zásadně shodují.

„Musíme uznat, že odnětí svobody u mladistvých je jedem samo o sobě,“ říká dr. Barry Krisberg, dlouholetý prezident Národní rady pro kriminalitu a delikvenci, který v současnosti působí na University of California – Berkeley. „Proto musíme počet uvězněných mladých lidí snížit na velmi malou skupinu nejnebezpečnějších. A musíme uznat, že když jich uvězníme hodně, povede to ke zvýšení kriminality.“⁴

Douglas Abrams, badatel v oboru soudnictví pro mládež na University of Missouri, došel v roce 2007 k závěru, že „více než století od vytvoření prvního soudu pro mladistvé založeného s cílem jejich návratu do společnosti, stále mnoho států udržuje nelidská, zcela neefektivní vězení pro mladistvé, která děti ani nenapravují, ani nechrání veřejnou bezpečnost.“⁵

„Nejvýstižnějším termínem popisujícím závislost Ameriky na polepšovnicích je „samonákaza“ – léčba, která problém ještě zhoršuje,“ říká Paul DeMuro, který sloužil jako komisař pennsylvánského nápravného systému na sklonku 70. let, a od té doby dosvědčoval tuto skutečnost svými odbornými posudky v mnoha soudních případech týkajících se podmínek uvěznění v nápravných zařízeních mládeže. „Tento model zacházení byl k dispozici 150 let a selhal v každém ohledu.“⁶

Těžištěm této zprávy je podrobné vyličení šesti zásadních selhání vyplývajících z dlouhodobého lpění amerických států na velkých nápravných zařízeních vězeňského typu. Zpráva konkrétně ukazuje, že tato zařízení jsou v mnoha případech: 1. nebezpečná, 2. neefektivní, 3. postradatelná, 4. zastaralá, 5. neúsporná a 6. nepřiměřená. Následná kapitola se věnuje otázce veřejné bezpečnosti a odhaluje, že ve státech, v nichž se počet mladistvých ve výkonu trestu v posledních letech výrazně snížil, se projeví příznivější trendy v oblasti kriminality mládeže než v těch státech, které za pomoci mocenských orgánů počet mladistvých v nápravných zařízeních udržovaly nebo zvyšovaly.

4 Citováno dle Billitteri, Thomas J., „Youth Violence: Are ‘Get Tough’ Policies the Best Approach?“, *CQ Researcher*, Vol. 20, Number 9, March 5, 2010.

5 Abrams, D., *A Very Special Place in Life: The History of Juvenile Justice in Missouri*. Jefferson City, MO: Missouri Juvenile Justice Association, 2003.

6 Interview s autorem z 21. června 2010.

Tato zpráva poskytuje v neposlední řadě doporučení státům, jak snižovat počet odnětí svobody mladistvých a jak přebudovat své systémy jejich nápravy.

Je nejvyšší čas, aby si státy osvojily podstatně odlišný způsob jednání s dospívajícími pachateli trestných činů – přístup založený na věrohodných důkazech, který umožní státům být lidštější, úspornější a daleko více schopný chránit veřejnou bezpečnost, než jak to dokáže naše obehnané a kontraproduktivní spoléhání na odnětí svobody mladistvým.

**Co je špatného na amerických
nápravných zařízeních
pro mladistvé?**

V čem selhává systém nápravného uvěznění mladistvých? Argumenty směřující proti americkým polepšovnám a vězením pro mladistvé můžeme přehledně shrnout do šesti slov: Tato zařízení jsou nebezpečná, neefektivní, postradatelná, zastaralá, neúsporná a nepřiměřená.

1. Jsou nebezpečná.

Americké nápravné ústavy pro mládež podrobují zadržené nepřijatelné míře násilí, zneužívání a jiným formám týrání.

Od roku 1970 je systematické násilí, zneužívání a/nebo nepřiměřeného užívání izolace nebo sankcí zaznamenáno v nápravných zařízeních pro mladistvé 39 států (a kromě toho ještě v District of Columbia a Portoriku). V 32 z těchto států (a navíc ještě ve Washingtonu, DC a Portoriku) byly podmínky týrání doloženy od roku 1990, a ve 22 státech (plus Washingtonu DC) od roku 2000. (viz Obrázek 2).

„Skutečnost, že se tolik států potýká s těmito problémy už od roku 2000, vytváří dojem, že jsme se poučili z koncentrovaných projevů týrání v minulosti, pro velká nápravná zařízení je však z jejich podstaty stále obtížnější fungovat bezpečným a lidským způsobem“.

Tyto údaje zahrnují státy, v nichž: (a) žaloby podané Ministerstvem spravedlnosti Spojených států nebo veřejnými advokáty dosáhly soudem schváleného opatření k nápravě spáchaného násilí nebo týrání v zařízeních pro mladistvé, a/nebo (b) spolehlivé reportáže zveřejněné seriózními médii nebo respektovanými veřejnými a soukromými informačními agenturami získaly spolehlivé důkazy o týrání. Tyto důkazy ve všech případech potvrzují, že – přinejmenším v jednom konkrétním okamžiku – jedno nebo více států financovaných zařízením pro mladistvé – systémově nebo opakovaně selhalo při ochraně zadržované mládeže před fyzickým nebo duševním poškozením ve formě násilí ze strany zaměstnanců nebo dalších mladistvých, sexuálního napadení a/nebo nadměrného využívání korekcí a sankcí. Jinými slovy, v těchto státech nebyl odhalen pouze jeden nebo několik izolovaných případů tohoto selhání, ale ustálený systém týrání.

Výsledkem 57 žalob v 33 státech (kromě District of Columbia a Portorika) v uplynulých čtyřech desetiletích byla soudní opatření k nápravě spáchaného týrání a ústavě odporujících podmínek v zařízeních pro mladistvé. 52 těchto žalob zahrnuje obvinění ze systematického násilí, fyzického nebo sexuálního zneužívání ze strany zaměstnanců

7 Ve třech z jedenácti států, v nichž se ohrožení a týrání neprojevovalo tak jednoznačně, aby to splnilo výše uvedené podmínky, jsou minimálně v jednom zařízení hlášeny závažné důkazy o týrání dokonce již od roku 2000.

těchto zařízení a/nebo nepřiměřeného užívání samotek a trestních restrikcí. Zbývající žaloby se vztahovaly na jiné protiústavní podmínky, např. na neposkytnutí oprávněně požadovaných služeb (vzdělání, zdravotní péče, a léčby duševního zdraví), na problémy s protipožární ochranou, zajištěním bezpečnosti prostředí, poštovním stykem nebo dostupností právního zástupce.⁸

V mnoha státech, včetně těch, v nichž soudní procesy ještě neskončily úspěchem, média, právní organizace nebo vládní dozorcí orgány také zaznamenaly systematické formy týrání v nápravných zařízeních pro mládež. Např. články na pokračování v *Arkansas Democrat-Gazette* z roku 1997 odhalila násilí a žalostné podmínky ve státních nápravných zařízeních pro mladistvé.⁹ Kontrolní zprávy zveřejněné Právním zástupcem státu pro mládež a Úřadem nejvyššího obhájce v Connecticutu z roku 2002, odhalily rozsáhlé užívání donucovacích prostředků, restriktivních opatření a další problémy ve státních speciálních školách,¹⁰ a současně zaměstnanci schvalované násilí a týrání v dalším státem financovaném zařízení.¹¹ Devět měsíců vycházející série článků o zneužívání mladistvých v nápravném zařízení v Severní Karolíně spustilo rozsáhlé vyšetřování státního dozorcího orgánu, které detailně zmapovalo celou problematiku a řadu okolností tohoto zneužívání v celostátním měřítku.

Mapa na straně 7 nechce navozovat dojem, že ve zmiňovaných státech přetrvává stav ohrožení a zneužívání mladistvých. Odhalení rozsáhlého týrání ve většině případů vedla k státem nařízeným nebo státem financovaným reformám – ke zvýšení počtu příslušného personálu, k přijetí nové politiky trestní izolace a sankcí, k zlepšení vzdělání a péče o duševní zdraví uvězněných apod. K významným zlepšením došlo také při vymezení mnoha úředních pravomocí. Mapa přesto dokazuje, jak často se v uplynulých desetiletích rizikové podmínky v nápravných zařízeních projevovaly v celostátním měřítku.

Skutečnost, že se tolik států potýkalo s těmito problémy už od roku 2000, vzbuzuje dojem, že jsme se poučili ze soustředěných projevů týrání v minulosti, ale vede také k závěru, že velká nápravná zařízení pro mladistvé mohou ze své podstaty stále obtížněji fungovat bezpečným a lidským způsobem.

Na konkrétní rovině trpí americké nápravné instituce pro mládež těmito problémy spojenými s bezpečností a zneužíváním:

8 V posledních letech se počet hromadných soukromých žalob proti podmínkám uvěznění výrazně snížil. Zákon o vedení soudních sporů ve vězeňství schválený v roce 1995 klade podávání soukromých žalob proti podmínkám ve vězeňských zařízeních nová omezení. Následné rozhodnutí federálního soudu z roku 2003 omezilo advokátům výši náhrady za hromadné žaloby – dokonce i v případech považovaných za problematické. Bez těchto změn by počet úspěšných žalob byl pravděpodobně vyšší.

9 Viz například, Hargrove, Mary, "Welcome to Hell: Troubled Youths in State Custody Tell of Beatings, Filthy Quarters, Cramped Cells, Unwanted Sex, and Caretakers Who Don't Care," *Arkansas Democrat Gazette*, June 14, 1998, staženo z: www.arkansasonline.com/news/1998/june/14/welcome-hell.

10 Report of the Child Advocate and Attorney General Regarding Connecticut, Juvenile Training School, September 19, 2002, staženo z: www.ct.gov/oca/lib/oca/cjts_final__9-19-02.doc.

11 Report of the Child Advocate and Attorney General: Department of Children and Family Services: Oversight of Haddam Hills Academy, May, 30, 2002, staženo z: www.ct.gov/oca/lib/oca/haddamhills.doc.

- *Rozsáhlé fyzické týrání a nadměrné užívání násilí zaměstnanci nápravných zařízení.*

Zpráva agentury Associated Press z března 2008 konstatovala, že v letech 2004–2007 bylo v celonárodním měřítku zaznamenáno 13 000 prohlášení o týrání ve státem spravovaných zařízeních pro mladistvé. Z nich bylo 1343 případů zneužívání oficiálně uznáno úředními orgány.¹² Bezpočet dalších oznámení nebylo řádně vyšetřeno nebo sděleno mladistvými z důvodu absence funkčního systému podávání stížností a/nebo ze strachu z odplaty.

- *Epidemie sexuálního zneužívání.*

V roce 2010 Statistická agentura ministerstva spravedlnosti (BJS) zveřejnila první celonárodní studii o sexuálním zneužívání v nápravných zařízeních pro mladistvé. Pro účely této studie provedla průzkum na reprezentativním vzorku 26 650 mladistvých zadržovaných v nápravných zařízeních napříč Spojenými státy, a zjistila, že 12 % z nich – více než 3000 mladých lidí – bylo během prvního roku svého pobytu v těchto zařízeních obětí sexuálního zneužívání ze strany zaměstnanců nebo jiných mladistvých. Téměř polovina těchto mladistvých nahlásila mimořádné události, při nichž docházelo k fyzickému násilí nebo k jiným druhům hrozeb, nátlaku nebo nedobrovolnému kontaktu s pohlavními orgány. Zbývající incidenty se týkaly sexuálních vztahů (nejčastěji ženských zaměstnankyň) s mladistvými ve výkonu trestu. V třinácti těchto sledovaných zařízeních přinejmenším dvacet procent mladistvých uvedlo, že byli nuceni k sexuálním aktům ze strany zaměstnanců nebo jiných mladistvých a/nebo k sexuálním vztahům se zaměstnanci (včetně pohlavního styku).¹³ V Texasu, v letech 2000–2007, bylo mladistvými umístěnými v státních nápravných zařízeních hlášeno 750 stížností proti sexuálnímu zneužívání – většina z nich nikdy nedorazila na místo určení kvůli zastrašování mladistvých, kteří byli jeho obětí nebo kvůli nefunkčnímu systému podávání stížností.¹⁴

- *Zhoubné a nadměrné spoléhání na izolační a restriktivní opatření.*

Ačkoliv nejsou k dispozici žádné celostátní údaje o používání korekcí a restriktivních opatření, nadměrné spoléhání na tyto praktiky je od roku 1970 hlášeno v 46 z 57 úspěšných žalob vedených proti nápravným agenturám pro mladistvé. Ve státě Ohio strávili mladiství uvěznění ve státních nápravných zařízeních jen za srpen 2009 66 023 hodin v izolaci – tj. v průměru více než 50 hodin na jednoho obyvatele.¹⁵ To se událo jen rok poté, co důkladná kontrolní zpráva o zdejších nápravných zařízeních pro mladistvé konstatovala, že trestní izolace „je používána neúměrně často, na příliš dlouhou dobu a bez odpovídající péče a šance na převýchovu. Dlouhou, někdy až měsíc trvající, samovazbu

12 Mohr, Holbrook, "AP: 13K Claims of Abuse in Juvenile Detention Since '04," *USA Today*, March 2, 2008, staženo z www.usatoday.com/news/nation/2008-03-02-juvenile-detention_N.htm.

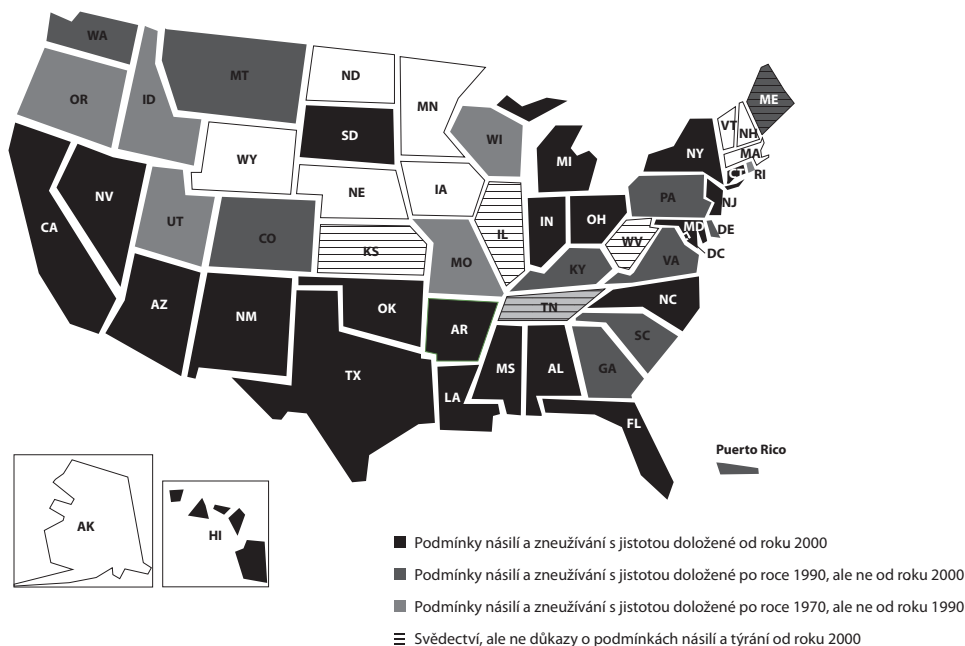
13 Beck, A.J., P.M. Harrison, & P. Guerino, *Sexual Victimization in Juvenile Facilities Reported by Youth, 2008-2009*, Washington, D.C.: Bureau of Justice Statistics, January 2010, staženo z: <http://bjs.ojp.usdoj.gov/content/pub/pdf/svjfry09.pdf>.

14 Swanson, Doug J., "TYC Sex Allegations Exceed 750," *Dallas Morning News*, March 7, 2007, staženo z: www.dallasnews.com/sharedcontent/dws/dn/latestnews/stories/030707dnpronutyc.39129f4.html.

15 Cohen, Fred, *S.H. v. Stickrath: Stipulation for Injunctive Relief, Second Annual Report*, July 15, 2010, staženo z: <http://clcky.squarespace.com/storage/2nd%20Annual%20Report.pdf>.

(segregaci) je třeba přehodnotit a dramaticky změnit.“ Kontrolní šetření provedené ve státě Kalifornie v roce 2003 konstatuje, že v kterýkoliv sledovaný den bylo v šesti velkých státních nápravných zařízeních asi 450 mladých lidí (10–12 procent celkové populace) zadržováno ve svém pokoji 23 hodin denně.¹⁷

Obrázek 2 Systematické a periodicky se opakující případy týrání v nápravných zařízeních pro mládež ve Spojených státech od roku 1970 do současnosti

Pro účely této mapy je „systematické a opakované týrání“ konstatováno tehdy, když se objeví jednoznačné důkazy z federálního vyšetřování, kolektivních žalob nebo spolehlivých zpráv zveřejněných médii s dobrou pověstí a respektovaných veřejnými nebo zpráv publikovaných soukromými zpravodajskými agenturami poukazujícími k tomu, že – minimálně v jednom sledovaném období – jedno nebo více státem financovaných nápravných zařízení opakovaně selhalo při ochraně mladistvých před násilím ze strany zaměstnanců nebo jiných mladistvých, před sexuálními útoky, a/nebo nadměrným užíváním korekcí a trestních sankcí. K zjištění typu „svědectví ne důkaz“ dochází, když se objevily závažné zprávy o týrání, ale ne důvěryhodné natolik, aby odpovídaly výše uvedeným kritériím.

Pro více informací navštivte stránku www.aecf.org/noplaceforkids/

16 Cohen, Fred, *Final-Fact Finding Report: S.H. v. Stickrath*, January 2008, staženo z <http://clcky.squarespace.com/storage/documents/FINAL%20REPORT%20-%20FACT%20FINDING.doc>.

17 Krisberg, Barry, *General Corrections Review of the California Youth Authority*, December 23, 2003, staženo z: www.nccd-crc.org/nccd/pubs/cya_report_2003.pdf.

- *Nekontrolovatelné násilí mezi mladistvými*

Tricet osm z 57 úspěšných žalob podaných od roku 1970 ve věci podmínek uvěznění potvrdilo selhání nápravných zařízení při ochraně klientů před jejich ublížením na těle. V Painfieldském nápravném zařízení pro mladistvé ve státě Indiana utrpěli na přelomu let 2003–2004 čtyři mladiství zlomeninu čelisti v důsledku napadení jen během sedmi měsíců svého pobytu.¹⁸ V Evinově regionálním centru pro mladistvé v Texasu zaznamenali zaměstnanci v roce 2005 1025 případů vzájemného napadení mladistvých a 568 dalších v první polovině roku 2006 – v průměru přibližně tři napadení za den.¹⁹ V posudku bezpečnostních poměrů v ústavech pro mladistvé ve státě California se doslova uvádí: „Lze jednoznačně konstatovat, že kalifornská nápravná zařízení pro mladistvé jsou prostoupená intenzivní atmosférou strachu.“²⁰

- *Časté násilí vůči zaměstnancům*

Ve znepokojujícím počtu případů jsou také zaměstnanci pracující v zařízeních pro mladistvé často napadeni, vystaveni zraněním a různým formám týrání. Ve čtyřech nápravných zařízeních pro mládež v Arizoně bylo například v roce 2003 zaznamenáno 484 napadení zaměstnanců – v průměru 40 případů za měsíc. Také v jiných zařízeních jsou zaměstnanci často vystaveni posměchu nebo jiným formám útočnému chování.

Zneužívání a týrání dosáhlo v mnoha státech kritických rozměrů.

- Deník Orlando Sant Sentinel na Floridě informoval, že „jedním z nejotřesnějších zneužívatelů dětí ve státě Florida byla samotná agentura, která má za úkol přivádět mládež zpět do normálního života, Odbor pro mladistvé ministerstva spravedlnosti.“²¹
- Krizový tým guvernéra státu New York v prosinci 2009 oznámil „nezvratné důkazy o tom, že newyorský systém spravedlnosti pro mladistvé není bezpečný.“ Tým popsal nápravný systém pro mladistvé jako „těžce narušený“ a prohlásil, že „potřeba systémové reformy je naléhavá.“²²
- Šetření provedená v roce 2007 ve státě Texas, v návaznosti na bulvárně přetřásaný skandál se sexuální zneužíváním, odhalila, že kolaps státní nápravné agentury pro mladistvé je natolik rozsáhlý, že na ni musela být uvalena nucená správa.
- Vyšetřovací zpráva státu Ohio dokončená v roce 2008 v souvislosti s hromadnou žalobou proti státnímu Odboru pro služby mladistvým potvrdila všechna jeho

18 Letter from Acting Assistant Attorney General Bradley J. Schlozman to Indiana Governor Mitch Daniels Re: Investigation of the Plainfield Juvenile Correctional Facility, September 9, 2005, staženo z: www.justice.gov/crt/about/spl/documents/split_indiana_plainfield_juv_findlet_9-9-05.pdf.

19 Letter from Acting Assistant Attorney General Wan J. Kim to Texas Governor Rick Perry Re: Evins Regional Juvenile Center, March 15, 2007, staženo z: www.justice.gov/crt/about/spl/documents/evins_findlet_3-15-07.pdf.

20 Krisberg, *General Corrections Review of the California Youth Authority*, viz poznámka 15.

21 Vivian, John P., Jennifer N. Grimes, & Stella Vasquez, "Assaults in Juvenile Correctional Facilities: An Exploration," *Journal of Crime and Justice*, Vol., No. 1, 2007.

22 Stutzman Rene, "Young Offenders at Risk: Reports of Death and Abuse Have Racked the State Agency for Troubled Youth," *Orlando Sentinel*, April 11, 2004.

předpokládaná selhání: nadměrné užívání násilí; nahodilé a příliš časté umísťování do izolace a korekce; nahodilá a přehnaná disciplína, zanedbaná lékařská, psychiatrická nebo zubařská péče; chabá úroveň vzdělávacích služeb; nepropracovaný denní řád; hrubě nedostatečný výcvik zaměstnanců; a nefunkční systém podávání stížností.²³

- Systém nápravných zařízení ve státě Kalifornie se nachází v permanentní krizi už více než jedno desetiletí. V březnu 2006 tým celostátně uznávaných expertů, který měl pomoci se zaváděním soudně nařízených reforem, prohlásil: „Jedná se o systém, který selhává prakticky ve všem.“²⁴ Experti zaznamenali osmnáct vážných systémových nedostatků – k nimž se řadí především „vysoká míra násilí a strachu“, „podmínky ohrožující zdraví mladistvých a zaměstnanců“, „časté zadržování v celách“ a „kapitulace vůči kultuře gangu“. Závěr zprávy konstatuje: „Pouhá reforma nestačí. Napravit je třeba vše.“²⁵
- Také Státy Arizona, Arkansas, Georgia, Hawaii, Indiana, Louisiana, Maryland, Mississippi, Jižní Karolína a Jižní Dakota v posledních 10–15 letech trpí ostře sledovanými skandály s týráním v zařízeních pro mladistvé a vážné problémy přiznává i několik dalších států.
- Zneužívání a týrání v nápravných zařízeních mládeže samozřejmě není všeobecné. Některá zařízení poskytují zadržovaným mladistvým lidskou péči a zajišťují jejich smysluplnou resocializaci v bezpečném a starostlivém prostředí. Jiná za tímto ideálem zaostávají, ale stále chrání mladé před závažnými formami zneužívání a týrání. Dokonce i v těch nejhorších zařízeních se mnozí zaměstnanci věnují s upřímným záplem a hlubokou starostí těm, kteří jsou jim svěřeni.

Historicky první celonárodní výzkum mladistvých, kterým byla uložena ochranná výchova, zveřejněný v roce 2010 potvrdil, že zneužívání a týrání, ačkoliv nejsou všudypřítomné, jsou stále velmi rozšířené v amerických nápravných zařízeních pro mladistvé. 42 procent mládeže v zabezpečujících detenčních zařízeních²⁶ nebo nápravných táborových programech uvedlo, že mají dílčí nebo výraznou obavu z fyzického napadení. 30 procent se bezprostředně obávalo útoku ze strany jiných mladistvých, 27 procent ze strany některého ze zaměstnanců a mnozí ze strany obou. 45 procent mladistvých v zabezpečovací detenci a táborových programech navíc tvrdilo, že zaměstnanci „používají násilí ve chvíli

23 *Charting a Course: A Blueprint for Transforming Juvenile Justice in New York State*, A Report of Governor David Paterson's Task Force on Transforming Juvenile Justice, December 2009, staženo z: www.vera.org/download?file=2944/Charting-a-new-course-A-blueprint-for-transforming-juvenile-justice-in-New-York-State.pdf

24 Cohen, Fred, *Final Fact-Finding Report*, viz poznámka 14.

25 Murray, Christopher, Chris Baird, Ned Loughran, Fred Mills, & John Platt, *Safety and Welfare Plan: Implementing Reform in California*, Division of Juvenile Justice, California Department of Corrections and Rehabilitation, March 31, 2006, staženo z: www.prisonlaw.com/pdfs/DJJSafetyPlan.pdf

26 Rivers, J., & T. Trotti, *South Carolina Delinquent Males: An 11-Year Follow-Up Into Adult Probation and Prison*, Columbia, SC: South Carolina Department of Youth Services, 1995

lich, kdy to není nezbytné,“ a 30 procent sdělilo, že zaměstnanci umísťují mladistvé do samovazby nebo izolace z kázeňských důvodů.²⁷

Vzhledem k neschopnosti veřejných činitelů předcházet týrání nebo alespoň ozdravit prostředí, kde se podmínky ukázaly jako nelidské, by bylo složité tvrdit, že nápravně výchovná zařízení jsou bezpečným místem uvádějícím delikventní mládež zpět do normálního života.

2. Jsou neefektivní.

Výsledky ochranné výchovy jsou nepřesvědčivé.

Míra následné recidivy je téměř shodná a uvěznění v nápravných zařízeních snižuje šance mladistvých uspět v budoucím studiu a zaměstnání.

Rozsáhlý internetový průzkum, kritické posouzení literatury a dílčí podpora státních nápravných agentur pro účely této publikace, nám poskytlo řadu analýz recidivy mladistvých opouštějících brány nápravných zařízení v 38 státech a v Kolumbijském okrese.

Tyto analýzy se liší v mnoha podstatných ukazatelích, např. ve vzorku populace, který byl předmětem zkoumání, a v kritériích pojetí recidivy v rozmanitých časových obdobích. I když tyto rozdíly ztěžují porovnání recidivy v jednotlivých státech, celkový souhrn poznatků zjevně naznačuje, že uvěznění mladistvých v nápravných zařízeních se jako strategie vyvádění z bludného kruhu trestné činnosti neosvědčilo (viz Obrázek 3).

- ***Opětovné odnětí svobody***

Dostupné studie o mladistvých propuštěných z pobytových nápravných programů uvádějí, že 70 až 80 procent z nich se v rozmezí dvou až tří let znovu ocitá ve výkonu trestu. Ze šesti států, které poskytly údaje o uvěznění mladistvých nebo dospělých v rozmezí dvou let od propuštění, žádný nevykázal nižší než 68 procentní míru opětovného odnětí svobody, a u téměř všech těchto států se míra opětovného odnětí svobody v rozmezí tří let blížila 75 procentům.

- ***Nová soudní rozhodnutí/pravomocná odsouzení***

Dostupné studie uvádějí, že 38 z 58 procent mladistvých propuštěných z nápravných zařízení jsou odsouzeni za nové delikty (jako mladiství nebo jako dospělí) v rozmezí dvou let, a 45 až 72 procent v rozmezí tří let.

27 Autorovy výpočty na základě dat z webové databáze Survey of Youth in Residential Placement, staženo z: www.dataexplorer.com/Project/ProjUser/AdhocTableType.aspx?reset=true&ScreenID=40.

Obrázek 3 Recidiva mládeže v jednotlivých státech. Údaje o mladistvých propuštěných z nápravného zařízení

Kritérium zkoumání recidivy	Sledované období	Sledované státy	Míra recidivy v procentech
Opětovné uvěznění za nový trestný čin (přečin nebo zločin)	1 rok	DE, FL, MD, OK, SC, VA	37–67 procent
	2 roky	HI, MD, NC, NY, SC, VA	68–82 procent
	3 roky	CA, NY, TN, VA	74–75 procent
	> 3 roky	NY, SC	73–89 procent
Opětovné uvěznění za nový zločin	1 rok	DE, FL	34–45 procent
	2 roky	MI	37 procent
	> 3 roky	NY	83 procent (pouze chlapci)
Soudní rozhodnutí/ pravomocné odsouzení za nový delikt (přečin nebo zločin)	2 roky	AK, HI, MD, NY, VA	38–58 procent
	3 roky	MD, NY, VA	45–72 procent
	> 3 roky	NY, SC, WA	60–85 procent
Soudní rozhodnutí/ pravomocné odsouzení za nový zločin	2 roky	MD, MN, OR	22–43 procent
	3 roky	MN, OR	34–53 procent
	> 3 roky	NY	65 procent
Návrat do nápravné vazby (pro mladistvé nebo dospělé) za nový delikt	2 roky	HI, LA, MD, MO, NJ, NY, VA, WI	15–46 procent
	3 roky	IN, LA, MD, MO, NY, VA	16–62 procent
	> 3 roky	SC	31 procent
Návrat do nápravné vazby (pro mladistvé nebo dospělé) za nový delikt nebo přestupek	2 roky	AZ, KS, OH, TX	34–46 procent
	3 roky	AZ, IN, MO, TX	24–51 procent

Zdroje: Všechny tyto údaje pocházejí ze států provedených výzkumů recidivy mladistvých. Kompletní seznam těchto studií lze najít na stránce: www.acef.org/noplaceforkids/

▪ *Návrat do vazby*

Studie recidivy mladistvých zkoumající jejich návrat do vazby zkreslují údaje ze státu Missouri, který na počátku 80. let zrušil své pomocné školy a nyní provozuje široce uznávanou síť malých zařízení pro mladistvé zaměřených na jejich šetrnou nápravu. S výjimkou státu Missouri dostupné studie ukazují, že 26 ze 62 procent mladistvých propuštěných z nápravné vazby je na základě nových trestních obvinění opět uvězněno v rozmezí tří let a 18 ze 46 procent v rozmezí dvou let. (Míra opětovného uvěznění ve státě Missouri v rozmezí třech let je pouze 16,2 %).

Dlouhodobé výzkumy určitých věkových skupin nabízejí ještě pochmurnější obraz vlivu pomocných škol na budoucí kriminalitu mládeže. 89 procent chlapců a 81 procent dívek ve státě New York propuštěných ze státních nápravných ústavů pro mladistvé na počátku

90. let bylo do 28 let věku umístěno ve věznicích pro dospělé. Z chlapců do 28 let bylo 65 procent odsouzeno za zločiny a 71 procent bylo umístěno do vězeňského zařízení pro dospělé.²⁸ V Jižní Karolině výzkum mladistvých narozených v roce 1967 a zveřejněný v roce 1995 ukázal, že 82 procent obviněných, kteří byli uvězněni jako mladiství, bylo odsouzeno k podmíněnému nebo nepodmíněnému trestu také v době své dospělosti.²⁹

Další výzkumy

Kromě výzkumu recidivy kriminologové v posledních letech provedli sofistikovanější analýzy, jejichž cílem bylo přesně posoudit dopad ochranné výchovy mladistvých delikventů na vývoj jejich kriminálního chování a srovnat účinnost nápravných zařízení pro mladistvé s řadou forem alternativní péče a sankcí. Tyto výzkumy nám přinášejí dvě kritická poučení.

Za prvé, převážná většina z nich ukazuje, že odnětí svobody není účinnější prostředek snižování kriminality již soudně trestaných mladistvých než podmíněné propuštění nebo alternativní sankce; a mnoho kvalitně zpracovaných studií potvrzuje, že umísťování těchto mladistvých do nápravných zařízení jejich kriminální chování ve skutečnosti zhoršuje.

Například v roce 2009 srovnával intenzivní dlouhodobý výzkum u více než 1300 mladých pachatelů trestné činnosti míru úspěšnosti mladistvých, kteří mohli pod probačním dohledem zůstat ve své komunitě. Statistickým vyhodnocením 66 ukazatelů společenského zázemí těchto mladistvých bylo zjištěno, že v důsledku jejich umístování do nápravných ústavů došlo k malému, ale ve srovnání s alternativními sankcemi statisticky bezvýznamnému, zvýšení jejich kriminality (zjištěné dotazníkovým šetřením) a stejně zanedbatelnému zvýšení pravděpodobnosti jejich opětovného uvěznění. Autoři studie proto dospěli k následujícímu závěru: „Výsledky neprokazují žádný, ani nepatrný vliv pobytu mladistvých v nápravně výchovném zařízení na jejich budoucí ochotu se odvrátit od páchání trestné činnosti.“³⁰

Na základě tzv. techniky metaanalýzy, která umožňuje vědcům shrnout výsledky mnoha rozmanitých výzkumů, zhodnotil článek Marka Lipseyho z roku 2009 361 vysoce kvalitních výzkumných studií porovnávajících účinky programů zaměřených na resocializaci stíhaných mladistvých. „Během této shrnující analýzy“ Lipsey nezaznamenal „žádnou významnou korelaci mezi výskytem recidivy a mírou soudního dohledu nad mladistvými.“³¹

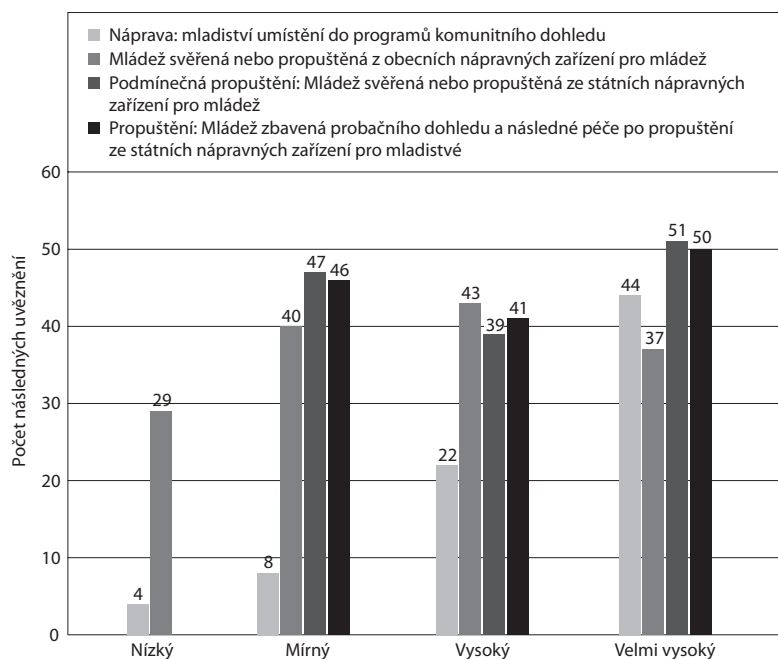
28 Coleman, Rebecca, Do Han Kim, Susan Mitchell-Herzfeld, & Therese A. Shady, *Long-Term Consequences of Delinquency: Child Maltreatment and Crime in Early Adulthood*, New York State Office of Children and Family Services, March 31, Staženo z: www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/226577.pdf.

29 Rivers, J., & T. Trotti, *South Carolina Delinquent Makes: An 11-Year Follow-Up Into Adult Probation and Prison*, Columbia, SC: South Carolina Department of Youth Services, 1995.

30 Loughran, T. A., E. P. Mulvey, C. A. Schubert, J. Fagan, A.R. Piquero, & S.H. Losoya, "Estimating a Dose-Response Relationship Between Length of Stay and Future Recidivism in Serious Juvenile Offenders," *Criminology* Vol. 47, No. 3, 2009.

31 Lipsey, Mark W., "The Primary Factors that Characterize Effective Interventions with Juvenile Offenders: A Meta-Analytic Overview," *Victims & Offenders*, Vol. 4, No. 2, 2009.

Obrázek 4 Společenský dohled vs. Ochranná výchova ve státě Ohio: Následné uvěznění ve státním nápravném zařízení podle míry rizikovitosti mladistvých

Lowenkamp & Latessa, Evaluation of Ohio's RECLAIM Funded Programs, Community Corrections Facilities, and DYS Facilities, 2005

Mimořádně poučná studie z Montrealu sledovala 779 chlapců s nízkými příjmy od začátku jejich školní docházky (1984) až do věku 25 let. Zapletení do soudního systému pro mladistvé se projevilo jako nejvýznamnější faktor budoucí kriminality dospělých ze všech sledovaných veličin. Zatímco všechny ostatní faktory byly konstantní, mladistvým uvězněným v raném věku hrozil 38krát pravděpodobnější postih za trestné činy spáchané v dospělosti než jejich vrstevníkům s podobným zázemím a kriminální minulostí zjištěnou dotazníkovým šetřením.³²

Za druhé, odnětí svobody je zvláště neúčinné u mladistvých pachatelů méně závažné trestné činnosti. Řada výzkumů ukazuje, že pobyt ve vězeňských zařízeních ve skutečnosti zvyšuje recidivu mládeže s nižším rizikovým faktorem a s méně bohatým trestním rejstříkem.

Nedávná studie ze státu Ohio prokázala, že nízkoriziková nebo mírně riziková mládež zařazená do programů komunitního dohledu je méně náchylná se vracet k páčání trestné činnosti než podobná mládež umístěná do nápravných zařízení, a pouze u jedné

32 Gatti, U., R. E. Tremblay, & F. Vitaro, "Iatrogenic Effect of Juvenile Justice," *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, Vol. 50, No. 8, 2009, staženo z: www.jdaihelpdesk.org/Docs/Documents/Gatti%20et%20al%202009_1.pdf.

pětiny této populace je odsouzení za následnou trestnou činnost stejně pravděpodobné³³ (viz Obrázek 4). Floridská studie z roku 2007 zahrnující více než 40 000 stíhaných mladistvých zjistila, že mladiství, kteří byli vyhodnoceni jako nízkoriziková skupina a umístěni do pobytových zařízení, začali znovu páchat trestnou činnost ve větším měřítku než ti, kteří zůstali ve společnosti, a dokonce ve větším měřítku než vysoce riziková mládež umístěná v nápravných zařízeních.³⁴

Ve státě Virginia měla nízkoriziková mládež propuštěná z nápravných zařízení podstatně vyšší míru následného uvěznění než mládež velmi podobná, která byla podmíněčně odsouzena.³⁵

Ničení budoucnosti mladistvých

Odnětí svobody mladistvým neselhává pouze ve věci snižování jejich budoucí kriminality a ochrany veřejné bezpečnosti, ale také v tom, že ničí vyhlídky těchto mladých lidí na budoucí úspěch. Mladiství umístění ve výkonu trestu typicky čelí snížení naděje na úspěch ve studiu a na pracovním trhu. Většina je hluboko pod požadovanou úrovní školních výsledků a značné procento z nich trpí poruchami učení nebo duševního zdraví. Mnozí z nich nebo i většina také pochází z poměrů poznamenaných vysokou mírou chudoby. Přesto existují jasné důkazy o tom, že samotné uvěznění představuje významnou dodatečnou překážku společenského úspěchu.

Monitorovací studie dlouhodobě ukazují, že mladiství propuštění z nápravných zařízení málokdy uspějí ve studiu. Výzkum mladistvých propuštěných z pomocné školy z roku 1987 ukázal, že pouze 28 procent z nich se znovu zapsalo do školy a zůstalo přihlášeno alespoň rok po svém propuštění.³⁶ Studie z roku 2006 odhalila, že pouze jedna třetina mladistvých, která ve státě Pennsylvánie ukončila nápravný táborový program a zároveň sdělila, že má v úmyslu vrátit se do školy, tak opravdu učinila.³⁷ Nedávná analýza mladých lidí provedená v rámci průzkumu National Longitudinal Youth Survey zjistila, že uvěznění mladistvých v 16 letech nebo dříve snížilo šance na dokončení střední školy v 19 letech o 26 procent.³⁸

33 Lowenkamp, Christopher T. & Edward J. Latessa, *Evaluation of Ohio's RECLAIM Funded Programs, Community Corrections Facilities, and DYS Facilities*, University of Cincinnati, 2005, staženo z: www.uc.edu/ccjr/Reports/ProjectReports/Final_DYS_RECLAIM_Report_2005.pdf

34 Baglivio, Michael T., *The Prediction of Risk to Recidivate Among a Juvenile Offending Population*, Doctoral Dissertation, University of Florida, 2007, staženo z: www.djj.state.fl.us/OPA/ptassistance/documents/Dissertation.pdf

35 *Data Resource Guide Fiscal Year 2009*, Virginia Department of Juvenile Justice, December 2009, staženo z: www.djj.virginia.gov/About_Us/Administrative_Units/Research_and_Evaluation_Unit/pdf/FY2009_DRG.pdf

36 Sametz, Lynn & Donna Hamparian, "Reintegrating Incarcerated Youth Into the Public School System," *Juvenile & Family Court Journal*, Vol. 38, No. 3, 1987.

37 Keely, James H., "Will Adjudicated Youth Return to School After Residential Placement? The Results of a Predictive Variable Study," *Journal of Correctional Education*, Vol. 57, No. 1, 2006, staženo z: <http://wrenchproject.com/linked/will%20youth%20return%20to%20school%20after%20placement.pdf>

38 Hjalmarsson, Randi, "Criminal Justice Involvement and High School Completion," *Journal of Urban Economics*, Vol. 63, No. 2, 2008.

Odnětí svobody mladistvých si také vybírá krutou daň na jejich budoucím zaměstnání. Jedna ze studií ukázala, že zatímco všechny ostatní proměnné zůstávají konstantní, u jedinců, kteří byli uvězněni jako mladiství nebo v období rané dospělosti, se míra zaměstnanosti 4 roky po propuštění snížila o pět procent (což odpovídá snížení zhruba o tři týdny za rok). U mládeže pracující na černo došlo ke snížení o devět procent (pět týdnů za rok). Dokonce i 15 let po propuštění byli ti, kteří byli v mládí uvězněni, zaměstnáni na méně hodin za rok než ti, kteří uvězněni nebyli.³⁹

3. Jsou postradatelná.

Významné procento mladistvých umístěných do nápravně výchovných zařízení představuje minimální riziko pro veřejnou bezpečnost

S týráním a zoufalými výsledky popsány v předchozích pasážích je spojena tragická ironie, že mnozí mladiství, kteří si odpykávají svůj trest v nápravných zařízeních, nemají žádný výraznější záznam v trestním rejstříku, který by kvůli ochraně veřejnosti vyžadoval jejich uvěznění. Odnětí svobody mladistvých z těchto nízkorizikových skupin je zvláště nepřijatelné, protože zvyšuje pravděpodobnost jejich recidivy a maří jejich šanci na úspěšný přechod do dospělosti.

Pouze 12 procent z téměř 150 000 mladistvých delikventů umístěných v roce 2007 do detenčních pobytových programů se dopustilo některého ze čtyř závažných násilných trestných činů (vražda, znásilnění, loupež, těžké ublížení na těle), které FBI definuje jako „statisticky evidované násilné trestné činy“⁴⁰ (viz Obrázek 5). Poslední bleskový průzkum pravomocně odsouzené mládeže umístěné v pobytových zařízeních na celém území Spojených států (provedený v říjnu 2007) ukázal, že pouze 26 procent spáchalo statisticky evidovaný násilný trestný čin.⁴¹ Mezi mladistvými umístěnými v „dlouhodobých střežených zařízeních“, k nimž patří převýchovné školy a vězení pro mladistvé, tento údaj činil 38 procent.⁴²

53 procent mladistvých ve státě New York přijatých v roce 2007 do státních nápravných zařízení, sem bylo umístěno za přečiny. Všem bylo v době jejich spáchání méně než 16 let.⁴³ V nápravném systému pro mládež státu Florida bylo 58 procent všech mladistvých umístěných v letech 2008–2009 v pobytových zařízeních Odboru pro mladistvé Ministerstva spravedlnosti – včetně 56 procent umístěných do zařízení se zvýšenou

39 Western, Bruce & Katherine Beckett, "How Unregulated is the U.S. Labor Market? The Penal System as a Labor Market Institution," *American Journal of Sociology*, Vol. 104, No. 4, 1999.

40 Puzzanchera, C. & W. Kang, "Easy Access to Juvenile Court Statistics: 1985-2007," 2010, staženo z: www.ojjdp.gov/ojstatbb/ezajcs

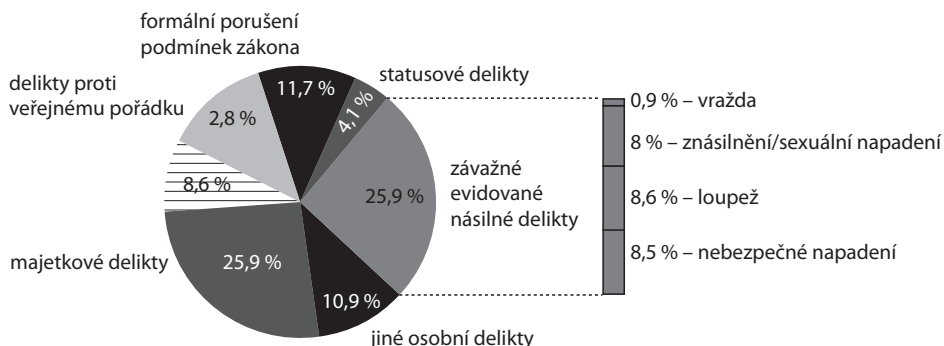
41 Sickmund, Melissa, *Juveniles Committed to Residential Placement by General Offense Category: 2007*, Pittsburgh, PA: National Center for Juvenile Justice.

42 Ibid.

43 *Charting a Course: A Blueprint for Transforming Juvenile Justice in New York State*, supra note 21.

ostrahou – sem bylo přiděleno za přečiny nebo formální porušení podmínek probace a ne za závažné zločiny. Pouze 13 procent bylo odsouzeno za závažné násilné trestné činy.⁴⁴ Pouze 15 procent umístěných do státních nápravných zařízení pro mládež ve státě Arkansas v roce 2007 mělo na svědomí těžké zločiny, zatímco přečiny tvořily 42 procent. Tři čtvrtiny mladistvých uvězněných za přečiny nebylo předtím nikdy pravomocně odsouzeno.⁴⁵ Pouze jediný z deseti nejhorších deliktů, které byly v letech 2008 - 2009 spáchány ve státě Jižní Karolína a měly za následek uložení ochranné výchovy, byl násilným trestným činem. Nejčastějším deliktem přitom bylo porušování podmínek probace a pohrdání soudem.⁴⁶

Obrázek 5 Nejzávažnější delikty všech mladistvých v USA se soudně přikázaným pobytem v nápravných zařízeních: 2007

Zdroj: Sicmund, et al. (2011). „Easy Access to the Census of Juveniles in Residential Placement.“
K dispozici na webové stránce www.ojjdp.gov/ojstatbb/ezacjrp/

Proč posílají soudy pro mladistvé do nápravných ústavů tolik pachatelů z nízkorizikových skupin? Posudky a názory expertů poukazují ke čtyřem rozhodujícím faktorům:

Nedostatečné programy a služby

Stíhání mladistvů z nízkorizikových skupin jsou umísťováni do programů s přikázaným pobytem z důvodu rozsáhlého selhávání většiny rozhodovacích orgánů ve schopnosti vložit energii a prostředky do vytváření vysoce kvalitních komunitních programů pro delikventní mládež. Tato „dynamika“, která se projevuje ve státech a obcích v celonárodním měřítku, byla v 90. letech výstižně popsána tehdejší guvernérkou státu New Jersey Christine Todd Whitmanovou takto: „Soudce v jednom okrese má řadu možností,

44 Getting Smart About Juvenile Justice in Florida: Report of the Blueprint Commission, Florida Department of Juvenile Justice, January 2008, staženo z: www.djj.state.fl.us/blueprint/documents/Report_of_the_Blueprint_Commission.pdf

45 Arthur, Pat & Tim Roche, *Juvenile Justice Reform in Arkansas: Building a Better Future for Youth, Their Families, and the Community*, Arkansas Division of Youth Services, May 2008, staženo z: www.youthlaw.org/fileadmin/ncyl/youthlaw/juv_justice/ArkansasReportFinal_2_.pdf

46 2008-09 Annual Statistical Report, South Carolina Department of Juvenile Justice, October 2009, staženo z: www.state.sc.us/djj/pdfs/2008-09-Annual-Statistical-Report.pdf Ibid.

jak pečlivě propracovat náležité příkazy pro mladé pachatele. Ve vedlejší okrese, zvláště pokud je městský, má soudce na výběr jen z velmi omezených možností, zpravidla mezi probačním dohledem a uvězněním. Je to podobné, jako si při migréně vybírat mezi aspirinem a lobotomií.⁴⁷

Finanční pobídky, které se míjejí účinkem

Mnoho místních soudů pro mladistvé a probačních agentur čelí silným finančním tlakům, aby umísťovaly mladistvé do státních vězeňských zařízení, spíše než aby jim poskytovaly péči v místních podmínkách. Většina států proplácí celé náklady na uvěznění mladistvých ve státních zařízeních. Naopak ve 38 státech, v nichž mají místní soudy a probační agentury na starost programy komunitního dohledu a péče, se větší přísun státních financí dá málokdy očekávat. Místní soudní orgány pro mladistvé tak čelí zvrácené volbě mezi finančně úsporným komunitním plánováním (které jde ovšem výrazně na úkor rozpočtu místních samospráv) a daleko nákladnějšími i méně efektivními detenčními programy, z nichž pro obce neplynou žádné výdaje.

Zařízení pro „odložení“ lidí se závažným znevýhodněním

Nápravné systémy pro mládež se staly primárním styčným bodem pro poskytování služeb mladistvým s mentálním postižením a jiným závažným znevýhodněním – mladistvým, kterým by se dalo daleko vhodněji a účinněji pomoci jinými systémy lidských služeb.

Duševní zdraví

Dr. Thomas Grisso, uznávaný odborník na oblast duševního zdraví a trestní spravedlnost mladistvých vysvětluje: „Během 90. let jsme byli svědky, jak se veřejné psychiatrické služby pro děti a dospívající hroutí v jednom státě za druhým a uzavírání mnoha – v některých státech dokonce všech – pobytových zařízení pro vážně duševně nemocnou mládež. Systém soudnictví pro mladistvé se proto brzy stal primárním výchozím bodem pro mladé lidi s duševními poruchami.“⁴⁸

Veřejné školství

Takzvaná politika „nulové tolerance“ způsobila v posledních dvou desetiletích podstatný nárůst přerušení a ukončení školní docházky, a znepokojující počet studentů ve výkonu trestu nebo studentů předaných soudům pro mladistvé z důvodu výtržnictví, které se dříve rutinně a neformálně řešilo v rámci škol samotných. Pro mladistvé soudně stíhané za drobné delikty je to „obecně vzato určitý druh klepnutí přes prsty, jaké může poskytnout např. několik dnů obecně prospěšných prací“, uvádí se v závěru šetření provedeného organizací Children's Defense Fund, „Zajistí jim ale také záznam v trestním

47 Citováno v: *Juvenile Justice: Views From Both Sides of the Aisle*, National Council on Crime and Delinquency, 1996.

48 Grisso, Thomas, *Double Jeopardy: Adolescent Offenders With Mental Health Disorders*, University of Chicago Press, 2004.

rejstříku. Pokud se mladistvý ocitne před soudem znovu, je pravděpodobné, že mu zvýší udělený trest a drobná obvinění budou v čase narůstat.⁴⁹

Systém péče o ohrožené děti

Mládež zapojená do systému sociálně – právní ochrany dítěte je také vystavena většímu riziku následného umístění do nápravných zařízení pro mladistvé. Mnohé výzkumy dokazují, že u dětí, které byly v raném věku týrány, zanedbávány a zapojeny do systému sociálně-právní ochrany, existuje daleko větší pravděpodobnost, že budou jako mladiství také uvězněny.⁵⁰ Jakmile byla tato tzv. „mládež dvojí jurisdikce“ už ve výkonu trestu, je vystavena výraznému riziku předběžného zadržení, umístění do nápravných zařízení nebo jiné formy přikázané péče mimo domov.⁵¹

Trestání vzdoru, ne delikvence

Mnozí mladiství jsou bez většího záznamu v trestním rejstříku umísťováni do vazby za opakované porušování pravidel a/nebo neuctivé chování vůči soudcům, probačním úředníkům a jiným úředním orgánům. Jak ukázala nedávná studie, v New Yorku jsou „rozlišovací znaky institucionální loajality a neloajality“ – včetně porušení podmínek probace, předchozích statusových deliktů, odmítnutí přiznání k vlastním trestným činům a vyjádření lítosti – „hybnou silou v pozadí předávacích doporučení a příkazů“. „Mladiství, kteří dávají u soudu najevo, že nemohou uposlechnout jeho nařízení nebo že to neučiní, jsou vytipováni jako přednostní kandidáti odnětí svobody“. Tato studie také odhalila, že „navzdory hlubokému účinku, který tyto ukazatele institucionální nepoddajnosti mají na riziko opětovného uvěznění, nelze z nich přímo vyčíst rizika recidivy“.⁵²

V celostátním měřítku je téměř 12 procent delikventní mládeže umístěno v detenční nápravné vazbě za porušování podmínek ochranného dohledu nebo následné péče, ne za páchání nových kriminálních deliktů. V některých státech tento podíl dosahuje až dvaceti, a někdy dokonce třiceti procent,⁵³ i když mnozí mladiství umístění ve výkonu trestu za tyto formální přestupky nikdy nebyli odsouzeni za násilné nebo závažné trestné činy. Rozhodnutí umístit mladistvé do nápravného zařízení za porušení podmínek probace nebo následné péče je často učiněno pouze na základě posouzení úředníka probační služby.

49 *America's Cradle to Prison Pipeline*, Children's Defense Fund, 2007, staženo z: www.childrensdefense.org/child-research-data-publications/data/cradle-prison-pipeline-report-2007-full-highres.html

50 Bilchik, Shay & Michael Nash, "Child Welfare and Juvenile Justice: Two Sides of the Same Coin," *Juvenile and Family Justice Today*, Fall 2008, staženo z: <http://cjjr.georgetown.edu/pdfs/Fall%2008%20NCJFCJ%20Today%20feature.pdf>.

51 Ryan, Joseph T., Denise Herz, Pedro M. Hernandez, & Jane Marie Marshall, "Maltreatment and Delinquency: Investigating Child Welfare Bias in Juvenile Justice Processing," *Children and Youth Services Review*, Vol. 29, 2007.

52 Lin, Jeffrey, *Exploring the Impact of Institutional Placement on the Recidivism of Delinquent Youth*, National Institute of Justice, 2007, staženo z: www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/217590.pdf.

53 Sickmund, Melissa, *Juveniles Committed to Residential Placement by General Offense Category. 2007*, Pittsburgh, PA: National Center for Juvenile Justice.

Nadměrná délka pobytu

Ze všech uvedených důvodů zadržují americká nápravná zařízení mezi mladistvými až příliš často ty nepravé na základě nesprávných příčin. Nesprávné podmínky na vstupu jsou však jen polovinou rovnice, která určuje velikost uvězněné populace. Neméně důležité je, jak dlouho bude trvat nucený pobyt těchto mladých lidí, pokud ho už jednou zahájili. Vše nasvědčuje tomu, že také zde dochází k jeho rozsáhlému nadužívání.

Průměrná délka pobytu se v jednotlivých státech výrazně liší. Rada řídících pracovníků nápravných zařízení pro mladistvé ve své výroční zprávě z roku 2009 uvedla, že průměrná délka pobytu chlapců v těchto zařízeních činila ve čtyřech státech méně než šest měsíců a více než 18 měsíců ve třech dalších. Většina států, které se rozhodly tato data zveřejnit, měla přitom průměrnou délku pobytu v rozmezí 6–12 měsíců (13 států) nebo 12–18 měsíců (9 států).⁵⁴ Tyto velké rozdíly v délce přikázaného pobytu jsou v rozporu s tvrzením, že delší umístění ve výkonu trestu nemá žádný vliv na budoucí trestnou činnost nebo na ni má vliv opačný.

Nedávná studie newyorské městské mládeže propuštěné z nápravných zařízení zjistila, že z hlediska budoucí recidivy „je dopad délky pobytu v těchto zařízeních minimální“. Průběžná studie mladistvých ve Filadelfii a Phoenixu odhalila, že: „Existuje jen minimální nebo nulový přínos opatření, která udržují tyto jedince déle v ústavní péči. Přinejmenším tomu tak je z hlediska snižování objemu jejich budoucí kriminality.“ Tato analýza nezjistila v zásadě žádný rozdíl v objemu páchaní trestné činnosti u mladistvých zadržovaných po dobu 3–6 měsíců a těch, kteří byli zadržováni déle (na 6–9, 9–12 nebo více než 12 měsíců).⁵⁵ Výzkum mladistvých v nápravných zařízeních státu Kalifornie z počátku 80. let spojil jejich delší pobyt ve výkonu trestu s vyšší mírou kriminality páchané v dospělém věku.⁵⁶ Novější výzkum mladistvých propuštěných z nápravných zařízení ve státě Florida však „neodhalil žádný jednoznačný vztah mezi délkou přikázaného pobytu a recidivou.“⁵⁷

54 *CJCA Yearbook: A National Perspective on Juvenile Corrections*, Council of Juvenile Correctional Administrators, October 2009.

55 Loughran, et al., "Estimating a Dose-Response Relationship Between Length of Stay and Future Recidivism in Serious Juvenile Offenders". Viz. pozn. 27.

56 Ezell, Michael E., "Examining the Overall and Offense-Specific Criminal Career Lengths of a Sample of Serious Offenders," *Crime & Delinquency*, Vol. 53, No. 1, 2007.

57 Winokur, Kristin Parsons, Alisa Smith, Stephanie R. Bontrager, & Julia L. Blankenship, "Juvenile Recidivism and Length of Stay," *Journal of Criminal Justice*, Vol. 36, No. 2, 2008.

4. Jsou zastaralá.

V poslední době vědci vytipovali určité strategie intervence a péče o mladistvé delikventy, které výrazně snižují jejich recidivu. Žádná z nich nevyžaduje uvěznění ve velkých nápravných ústavech – a mnohé s ním nejsou slučitelné.

V 70. letech byl výzkum kriminality a delikvence mladistvých ještě v plenkách. Vědci a odborníci nemohli poukázat k jedinému modelu intervence nebo prevence kriminality na základě spolehlivých důkazů o jeho efektivitě. Od té doby se však podařilo shromáždit celou řadu nových poznatků o příčinách delikvence a o tom, co vede a co nevede k úspěchu při nápravě delikventního chování. Shrnutím a rozбором výsledků stovek šetření si vědci ujasnili klíčové charakteristiky, které odlišují účinné programy intervence a péče o mladistvé od programů neúčinných nebo kontraproduktivních.

Programy poradenství a šetrné nápravy obvykle omezují recidivu, zatímco ty, které se zaměřují na nátlak a ovládání mají negativní nebo nulové účinky.

Nejpozoruhodnějším objevem z nedávných výzkumů je, že programy usilující o resocializaci mladistvých mohou být účinné jedině pod podmínkou, že pomáhají mladistvým rozvíjet nové dovednosti a odpovídat na osobní výzvy. Rozbor 361 hodnotících studií z roku 2009 přesvědčivě ukázal, že nejlepších výsledků dosahují programy uplatňující „filosofii terapeutické intervence“. Všechny programy využívající terapeutické poradenství, osvojování dovedností nebo případový management přinesly v průměru dvanáctiprocentní snížení recidivy. Programy orientované na dohled, odstrašování nebo disciplínu přinesly vždy slabé, nulové nebo záporné výsledky.⁵⁸

Programy mají šanci uspět, když odpovídají na specifické rizikové faktory, které ovlivňují delikventní a kriminální chování.

Těmito rizikovými faktory jsou pocity hněvu a odporu vůči společnosti, nedostatek sebeovládání, citové náklonnosti nebo dohledu ze strany rodičů, absence pozitivních vzorů a nízké vzdělávací dovednosti. Jedna z často citovaných studií odhalila, že programy zaměřené na tyto a další „kriminogenní potřeby“ měly za následek pokles průměrné recidivy o více než 20 procent. Stejná studie ukázala, že programy zaměřené primárně na vyvolání strachu z potrestání (tj. šokový efekt krátkodobého odnětí svobody nebo „přímočaré zastrašování“ naopak recidivu zvýšily, podobně jako intervence zaměřené na jiné cíle, např. k povzbuzení sebedůvěry, sdílení osobních a citových problémů nebo zlepšování fyzické kondice.⁵⁹

58 Lipsey, „The Primary Factors that Characterize Effective Interventions with Juvenile Offenders“. Viz. pozn. 28.

Různé formy tzv. kognitivně-behaviorální terapie poskytují zvláště účinnou a úspornou metodu překonání delikvence.

Tento přístup, který má zpravidla podobu školení vybraných skupin a spočívá v hraní rolí, má za cíl změnit vzorce myšlení účastníků a rozvinout nové způsoby řešení problémů a zaujímání postojů. Toto školení není drahé – a činí zpravidla tisíce dolarů na jednoho účastníka. Nedávné šetření však ukázalo, že programy kognitivně behaviorálního výcviku se mohou pochlubit dvacetišestiprocentním snížením recidivy – více než kterákoliv jiná forma péče.⁶⁰

Modely založené na vědeckých důkazech

V posledních 25 letech se objevilo několik specifických metod šetrné nápravy mladistvých, které nepřetržitě snižují míru recidivy u těžkých a chronických pachatelů trestné činnosti, v porovnání s běžnými metodami nápravy a dozoru, a dosahují toho s pomocí pečlivě vystavěných vědeckých experimentů.

Multisystemická terapie (MST) a Funkční rodinná terapie (FFT) představují intenzivní modely rodinné péče pro delikventní mládež. V rámci MST terapeuti provádějí přísné řízení, tři až pět měsíců trvající proces rodinné intervence, který spočívá v mnohostranném každotýdenním navazování kontaktů v dané rodinné domácnosti a jejím širším společenském okolí. FFT využívá zprostředkující poradenství (v průměru 12 sezení) primárně zaměřené na zapojení členů rodiny a na podporu smysluplných změn chování, které zlepšují rodinnou interakci a odpovídají na skryté příčiny delikventního chování. Průměrné náklady na jednoho mladistvého jsou v případě MST 6 000–9 500 dolarů a FFT stojí 3 000–3 500 dolarů, zatímco běžné náklady pobytu v nápravném zařízení (v délce 9–12 měsíců) činí 66 000–88 000 dolarů (241 dolarů denně).

Metody MST i FFT byly v posledních 25 letech předmětem zkoumání celé řady hodnotících studií včetně náhodných experimentů, a vždy dosáhly mimořádných výsledků. Výsledkem experimentálních studií MST byla o 25–70 procent nižší míra odnětí svobody než u mladistvých, kterým byly poskytovány běžné služby. Podle většiny těchto studií strávila mládež zapojená do MST méně než polovinu času ve vězeňských zařízeních za následnou trestnou činnost.⁶¹ Podle výzkumu chronických pachatelů ve státě Utah, kteří byli dříve umístěni ve výkonu trestu, se u účastníků FFT prokázala téměř šestkrát nižší pravděpodobnost opětovného uvěznění (7 procent proti 40 procentům) než u mládeže vystavené jiným formám nápravy.⁶²

59 Dowden, Craig & D.A. Andrews, "What Works in Young Offender Treatment: A Meta-Analysis, *Forum on Corrections Research*, Vol. 11, No. 2, 1999.

60 Lipsey, "The Primary Factors that Characterize Effective Interventions with Juvenile Offenders". Viz. pozn. 28.

61 Kompletní seznam výsledků vyplývajících ze studií MST je k dispozici ve Family Services Research Center na Medical University of South Carolina and can be downloaded at <http://academicdepartments.musc.edu/psychiatry/research/fsrcc/pubs/outcome.htm>.

62 Seznam výsledků studií FFT je k dispozici ve společnosti FFT, Inc. a ke stažení na www.fftinc.com/about_effect.html.

V případě Multidimenzionální nápravné pěstounské péče (MTFC) je problémová a delikventní mládež umístěna ve speciálně proškolených pěstounských rodinách na šest až devět měsíců, během níž jejich rodiče (nebo zákonní opatrovníci) procházejí intenzivním poradenstvím a rodičovským školením. Po sérii návštěv v domácím prostředí jsou tyto rodiny znovu sloučeny a je jim poskytována průběžná podpora tak dlouho, dokud se jejich domácí situace nestabilizuje. Podle několika vědeckých studií jsou výsledky MTFC prokazatelně lepší než v případě umístování do domácích skupin – do nichž jsou mladiství z vysokorizikových skupin, ale s méně bohatým trestním rejstříkem, často umísťováni. Jedna z těchto studií uvádí, že u chronicky stíhaných mladistvých, kteří se zapojili do MTFC, byla dvojnásobná pravděpodobnost, že „nezběhnou“ a program dokončí, než u mladistvých zapojených do domácích skupin, a že účastníci MTFC strávili v následujících dvou letech v průměru o 75 dnů méně ve vězeňských zařízeních.⁶³

Díky těmto výsledkům si modely MST, FFT a MTFC zajistily značnou pozornost a postupně je přebírají rozhodovací orgány v celostátním měřítku. Až dosud se tyto snahy setkávaly pouze s podporou, ale ne s všeobecným uznáním.

Skutečně nejlepší výsledky se dostavují, když jsou MST a FFT využívány jako alternativa k uvěznění nebo k soudně přikázanému pobytu. Program odklonu ve státě Florida poskytuje pachatelům méně závažných trestných činů monitorované rodinné zacházení (primárně MST nebo FFT) jako náhradu za uvěznění nebo přikázaný pobyt. Zpráva floridského Úřadu strategických analýz a vládní odpovědnosti z dubna 2010 zjistila, že ve srovnání s podobnou skupinou mládeže umístěnou do ústavních zařízení, došlo u mládeže zapojené do Programu přeměrování k devítiprocentnímu snížení pravděpodobnosti uvěznění za nový trestný čin (a patnáctiprocentnímu za nový násilný zločin); a dále čtrnáctiprocentnímu snížení pravděpodobnosti odsouzení za nový zločin a třicetipětiprocentnímu snížení pravděpodobnosti uvěznění v dospělém věku.⁶⁴ Přemístěním pachatelů méně závažných deliktů z drahých pobytových zařízení a snížením recidivy ušetřil Program přeměrování (podle údajů k srpnu 2008) za čtyři roky daňovým poplatníkům 41.6 miliónů dolarů.⁶⁵ (viz Obrázek 6).

63 Kompilace výsledků studií o Multidimenzionální nápravné pěstounské péči je k dispozici ve společnosti TFC Consultants, Inc. a je ke stažení z: www.mtfc.com/journal_articles.html.

64 *Redirection Saves \$51.2 Million and Continues to Reduce Recidivism*, Report No. 10-38, Florida Office of Program Policy Analysis & Government Accountability, April 2010, staženo z: www.oppaga.state.fl.us/MonitorDocs/Reports/pdf/1038rpt.pdf

65 *Redirection Saves \$36.4 Million and Avoids \$5.2 Million in Recommitment and Prison Costs*, Report No. 09-27, Florida Office of Program Policy Analysis & Government Accountability, May 2009, staženo z: www.oppaga.state.fl.us/MonitorDocs/Reports/pdf/0927rpt.pdf.

Úspory
Ušetřené náklady na přikázaný pobyt v nápravném zařízení (2033 mladistvých) – 50,8 mil. dolarů
Úspory za snížení recidivy – 5,2 mil. dolarů
Úspory, mezisoučet – 56 mil. dolarů
Náklady
Mladiství odkázaní na nápravnou péči – 2867 mil. dolarů
Mladiství, jejichž nápravná péče byla ukončena – 2033 mil. dolarů
Náklady na odkláněcí péči 14,4 mil.
Čisté úspory (náklady odečtené od mezisoučtu) 41,6 miliónů

Zdroj: Florida Office of Program Policy Analysis & Government Accountability, Program odklonu ušetří 36,4 miliónů dolarů a zabráni nákladům 5,2 miliónů za recidivu a pobyt ve vězeňských zařízeních, Zpráva č. 09–27, květen 2009. /

Navzdory těmto úspěchům žádný stát dosud neuskutečnil tyto nadějně modely ve větším měřítku tak, aby z nich mohli mít prospěch všichni nebo téměř všichni mladiství. V nedávné stati organizátor MST a kolega autora této studie Scott Henggeler odhadl, že se na systémech MST, FFT a MTFC v současnosti ročně podílí 15 000 mladistvých pachatelů. „Jestliže je 160 000 odsouzených mladistvých každoročně uvězněno v nápravných zařízeních a lze předpokládat, že stejný počet je bezprostředně ohrožen tím, že tam uvězněn bude“, potom se – jak poznamenal Henggeler – výše naznačeným odklonovým způsobem pečuje maximálně o 5 % nejrizikovějších mladistvých delikventů v USA, kteří jsou k tomu způsobilí.“⁶⁶

Jiné slibné přístupy.

Určitý počet alternativních metod má také slibné výsledky ve snižování delikvence a odstraňování potřeby odnětí svobody, ačkoliv postrádá přesvědčivou vědeckou průkaznost MST, FFT a MTFC. K těmto metodám patří:

Nabalování služeb.

Např. takových, které nabízí Nabalující program ve státě Milwaukee. Spojit lidské zdroje, které pocházejí z různých finančních toků (soudnictví mladistvých, obecní psychiatrická péče, federální zdravotního pojištění a jiné) a jejich soustředění u koordinátorů, kteří pomáhají vytvářet plán péče o mladistvé s poruchami chování a jinými psychiatrickými obtížemi a otvírat jim přístup k celé řadě služeb uzpůsobených na míru jejich potřebám.⁶⁷

66 Henggeler, Scott & Sonja J. Schoenwald, “Evidence-Based Interventions for Juvenile Offenders and Juvenile Justice Policies That Support Them,” *Social Policy Report*, Vol. 25, No. 1, 2011, staženo z: www.mtfc.com/2011_EB_Interventions_for_Juv_Offenders.pdf.

67 For information on Wraparound Milwaukee, see Kamradt, Bruce, “Wraparound Milwaukee: Aiding Youth With Mental Health Needs,” *Juvenile Justice*, Vol. 7, No. 1, April 2000, staženo z: www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojdp/178256.pdf; and Mendel, Richard A., *Less Cost, More Safety: Guiding Lights for Reform in Juvenile Justice*, American Youth Policy Forum, 2001, staženo z: www.aypf.org/publications/lesscost/pages/full.pdf.

Prísna kariérní příprava a pracovní školení – např. taková, kterou provádí nezisková organizace YouthBuild

Program YouthBuild pro mládež z vysoce rizikových skupin a mladé dospělé, který se v současnosti využívá ve více než 250 střediscích po celých Spojených státech, a slouží mnoha mladistvým, kteří mají problémy se zákonem, v sobě spojuje obecné nápravné vzdělávání a výcvik v praktických dovednostech z oblasti stavebnictví.⁶⁸

Programy duševního zdraví a odvykací programy

Řada slibných programů, z nichž některé poskytují přesvědčivé důkazy o vlastní efektivnosti, nabízí cílené pečovatelské služby, které odpovídají na problémy s duševním zdravím a zneužíváním návykových látek. K těmto programům se řadí:

- *Odkláněcí program duševního zdraví* – jako např. Enhanced Mental Health Services Initiative v Texasu⁶⁹ a programu Behaviour Health/Juvenile Justice v Ohio⁷⁰ – které umožňují odklon od trestního stíhání a převádějí mladistvé do programů péče o duševní zdraví;
- *Programy speciálních soudů* – např. přibližně 500 soudů pro mladistvé zneužívající návykové látky, působících v celostátním měřítku,⁷¹ a dále soudů pro otázky péče o duševní zdraví. I když debata o jejich účinnosti pokračuje, tyto modely pracují s delikventní mládeží s vážnými závislostmi nebo emočními poruchami a dohlížejí nad jejich zapojením do soudně předepsaných plánů léčby, spíše než aby je zařazovali pod rutinní ochranný dohled;⁷²
- *Na rodinu zaměřené metody nepobytové léčby závislostí na návykových látkách pro dospívající mládež* – např. Multidimenziální rodinná terapie a Krátká strategická rodinná terapie – dosahují podle vědeckých šetření výrazného snížení delikvence a zneužívání návykových látek.⁷³ Nedávná studie zjistila, že mladiství pachatelé zneužívající návykové látky, kteří absolvovali jakýkoliv druh odvykací léčby, skutečně dosáhli malé, ale statisticky významné redukce užívání alkoholu a ti, kteří prošli rozsáhlejší léčbou, omezili také užívání marihuany.⁷⁴

68 Pro hodnocení programu YouthBuild zaměřené konkrétně na soudně stíhanou mládež viz. Cohen, Mark A. & Alex R. Piquero, "An Outcome Evaluation of the YouthBuild USA Offender Project," *Youth Violence and Juvenile Justice*, Vol. 8, No. 4, 2009.

69 Cuellar, Alison E., Larkin S. McReynolds, & Gail A. Wasserman, "A Cure for Crime: Can Mental Health Treatment Diversion Reduce Crime Among Youth?" *Journal of Policy Analysis and Management*, Vol. 25, No. 1, 2006.

70 Kretschmar, Jeff, Daniel J. Flannery, & Fred Butcher, *An Evaluation of the Behavioral Health/Juvenile Justice Initiative 2007–09*, Kent State University Institute for the Study and Prevention of Violence, staženo z: <http://test-weirs.mh.state.oh.us/assets/children-youth-families/system-of-care/bhjj-final-report-2007-2009.pdf>.

71 National Drug Court Institute, "Research Findings," staženo z: www.ndci.org/research on February 8, 2011.

72 K diskusi o efektivitě soudů ve věci zneužívání návykových látek viz. Marlowe, Douglas B., *The Facts on Juvenile Drug Treatment Courts*, National Association of Drug Court Professionals, 2010, staženo z: www.ndcrc.org/sites/default/files/PDF/Facts%20on%20Juvenile%20Drug%20Treatment%20Courts.pdf.

73 For more information on Brief Strategic Family Therapy and Multidimensional Family Therapy, see Mendel, Dick, "A Family Affair," *AdvoCasey*, Vol. 4, No. 1, 2002, staženo z: www.aecf.org/upload/publicationfiles/rev.%20advocasey.spring02.pdf.

74 Chassin, Laurie, George Knight, Delfino Vargas-Chanes, Sandra H. Losoya, & Diana Naranjo, "Substance Use Treatment Outcomes in a Sample of Male Serious Juvenile Offenders," *Journal of Substance Abuse Treatment*, Vol. 36, No. 2, 2009.

▪ *Intenzivní programy poradenství a mentoringu.* V duchu tohoto přístupu jmenují místní agentury pro danou věc zapálené advokáty, aby sledovali, dohlíželi a průběžně radili delikventní mládeži přímo v místě jejich bydliště. Programy Youth Advocate Programs, Inc., Southwest Key a the Choice Program slouží každoročně stovkám mladistvých na rozmanitých místech. Ačkoliv žádná z těchto iniciativ nebyla ještě důkladně posouzena, všechny vykazují pozitivní výsledky v oblasti recidivy, vzdělání i zaměstnanosti mladistvých delikventů.

5. Jsou neúsporná.

Většina států utrácí velký objem peněz daňových poplatníků a věnuje převážnou část svých rozpočtů určených na soudnictví mladistvých nápravným ústavům a jiným zařízením s nuceným pobytem, přestože ne-pobytové programové alternativy dosahují stejných nebo lepších výsledků za zlomek této částky.

Jedním z nejtypičtějších rozlišujících znaků projevů odnětí svobody mladistvých, který představuje tento způsob zacházení jako zcela neaktuální odpověď na porušování zákonů ze strany mladistvých, jsou náklady.

Zadržování mladistvých pachatelů trestné činnosti v nápravných ústavech a jiných pobytových zařízeních je daleko nákladnější než běžná probace nebo obecní péče a dohled. Je také mnohonásobně dražší než modely fungující péče typu multisystemické terapie, funkční rodinné terapie nebo multidimenzionální nápravné pěstounské péče. Jiné slibné přístupy také stojí jen zlomek toho, co je třeba vynaložit na odnětí svobody mladistvých.

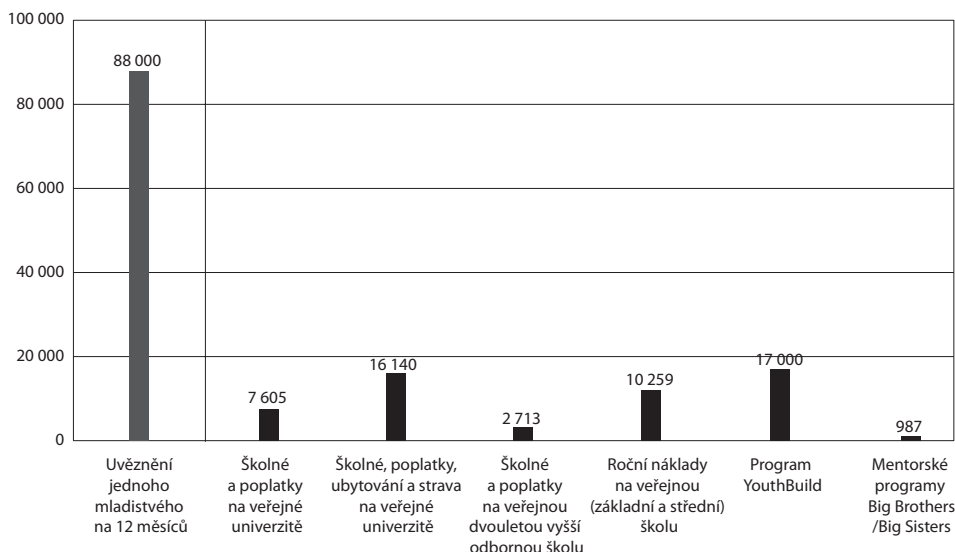
Částky v dolarech spojené s pobytem v nápravném zařízení mladistvých jsou opravdu závažné. Průměrné náklady na uvěznění jednoho mladistvého v celých Spojených státech dosahovaly v roce 2008 241 dolarů za den, což přepočteno na průměrné náklady mladistvého za celý vězeňský pobyt v délce trvání 9–12 měsíců činí 66–88 000 dolarů.⁷⁵ Tato částka mnohonásobně převyšuje náklady na školné a poplatky za čtyřleté studium

75 American Correctional Association, as cited in Petteruti, Amanda, Nastassia Walsh, and Tracy Velazquez, *The Costs of Confinement: Why Good Juvenile Justice Policies Make Good Fiscal Sense*, Justice Policy Institute, 2009, staženo z: www.justicepolicy.org/uploads/justicepolicy/documents/09_05_rep_costsofconfinement_jj_ps.pdf.

na veřejné vysoké škole (7 605 dolarů) nebo na vyšší obecné a vyšší technické škole (2 713 dolarů);⁷⁶ průměrné výdaje na jednoho žáka na veřejných základních a středních školách v celostátním měřítku (10 259 dolarů);⁷⁷ vysoce kvalitní mentorské programy typu Big Brothers/Big Sisters (méně než 1 000 dolarů na účastníka);⁷⁸ nebo program kariérní přípravy YouthBuild (17 000 dolarů na účastníka).⁷⁹

Navzdory diskutabilním podmínkám a chabým výsledkům většina států i nadále intenzivně spoléhá na přikázaný pobyt mladistvých, a to dokonce i těch, kteří představují minimální riziko pro veřejnou bezpečnost. Vede to k nesprávnému rozdělování prostředků a plýtvání peněz daňových poplatníků ve velkém (viz Obrázek 7).

Obrázek 7 Roční náklady na odnětí svobody mladistvých versus jiné investice na jejich nápravu (v tisících dolarů)

Zdroje: American Correctional Association (náklady na vězeňský pobyt mladistvých); College Board (náklady na veřejné univerzity a dvouleté veřejné vyšší odborné školy), U.S. Census Bureau (náklady na veřejné základní a střední školy), Cohen a Piquero (2008) (náklady na program YouthBuild), a Public Private Ventures (náklady na programy Big Brothers/Big Sisters).

Pro více informací viz www.aecf.org/noplaceforkids

76 Trends in College Pricing 2010, The College Board, 2010, staženo z: http://trends.collegeboard.org/downloads/College_Pricing_2010.pdf.

77 Public Education Finances 2008, U.S. Census Bureau, 2010, staženo z: www2.census.gov/govs/school/08f33pub.pdf.

78 Herrera, Carla, Jean Baldwin Grossman, Tina J. Kuah, Amy Feldman, and Jennifer McMaken with Linda J. Zucovy, *Making a Difference in Schools: The Big Brothers Big Sisters School-Based Mentoring Program*, Philadelphia: Public Private Ventures, 2007, staženo z: www.ppv.org/ppv/publications/assets/220_publication.pdf.

79 Cohen, Mark A. and Alex R. Piquero, *Costs and Benefits of a Targeted Intervention Program for Youthful Offenders: The YouthBuild USA Offender Project*, YouthBuild USA, 2008, staženo z: www.youthbuild.org/atf/cf/%7B22B5F680-2AF9-4ED2-B948-40C4B32E6198%7D/CohenYouthbuild%20Final%20Report.pdf.

I když není k dispozici žádný oficiální soubor dat, který by v obecném měřítku doložil náklady všech států věnované na nápravu mladistvých nebo jmenovitě na jejich vězeňský pobyt, Americká nápravná asociace⁸⁰ a CJA⁸¹ se každý rok svorně pokoušejí shromáždit data o výdajích, které jsou určeny na státní nápravná zařízení. Ačkoliv jsou jejich zprávy neúplné, lze z nich vyčíst, že daňoví poplatníci všech amerických států zaplatili v roce 2008 za věznění a pobyt mladistvých delikventů 5 miliard dolarů.

Ještě obtížnější je shromáždit údaje o tom, kolik finančních prostředků věnují jednotlivé státy nebo regiony na dozor a péči nepobytového charakteru. Není ale pochyb o tom, že pobytové programy spotřebují velkou část všech prostředků určených na trestní spravedlnost mladistvých. Například ve státech Maryland a Florida je vláda odpovědná za nápravná zařízení i za probační a obecní dohled. Za nápravná zařízení utrácí oba státy dvojnásobek prostředků, než kolik jich věnují na probační dohled a služby nepobytové péče – ačkoliv drtivá většina odsouzených mladistvých není v pobytových zařízeních nikdy umístěna.⁸²

Tato rozpočtová nevyváženost je ještě problematičtější, vezmeme-li v úvahu důkazy o tom, že umístění mladistvých do nápravných zařízení je neefektivní utrácení veřejných prostředků.

- Studie z roku 2006 porovnávala náklady na programy obecního dohledu a péče s pobytovými nápravnými programy ve státě Ohio. Obecní programy měly mnohem nižší náklady (v průměru 8 539 dolarů na jednoho mladistvého) než umístění mladistvých do obecních nápravných zařízení (36 571 dolarů) nebo do státních speciálních škol (57 194 dolarů). S výjimkou pachatelů z vysokorizikových skupin vedly obecní programy ke stejné nebo menší míře následné kriminality a uvěznění než programy plynoucí z uvěznění mladistvých.⁸³

- Výzkum z Wayne County (Detroit) ve státě Michigan z roku 1990, náhodně rozdělil mladistvé pachatele závažné, ale nenásilné trestné činnosti střídavě pod intenzivní obecní dohled a do státní vazby. Mnozí z těchto mladistvých umístěných pod intenzivním dozorem byli přibržděni ve své kriminální činnosti v době, kdy mohli být jinak už

80 American Correctional Association, 2008 Directory: Adult and Juvenile Correctional Departments, Institutions, Agencies, and Probation and Parole Authorities, American Correctional Association, 2008.

81 CJA Yearbook. Viz. pozn. 51.

82 The Florida Department of Juvenile Justice will spend \$241.9 million on residential programs in 2010-11 (plus another \$28.2 million on aftercare for youth returning from residential placements), compared with \$115.7 million for probation and other non-residential services/programs for delinquent youth—2010 *Legislative & General Budget Report*, Florida Department of Juvenile Justice, June 2010; Maryland's Department of Juvenile Services spent \$160 million for residential placements, compared with \$79 million for case management and community services. This \$160 million figure for residential confinement includes costs for both committed youth (1,300 per day) and detained youth (385 youth per day). See *Juvenile Services Budget: Funding for Current Operations But Not For Significant Reforms*, Maryland Budget & Tax Policy Center and Advocates for Youth, February 2008.

83 Lowenkamp & Latessa, Evaluation of Ohio's RECLAIM Funded Programs, Community Correctional Facilities, and DYS Facilities: Cost-Benefit Analysis Supplemental Report. Viz. pozn. 30.

dávno za mřížemi, většinou pro malicherné delikty. Mládež umístěná ve státní nápravné vazbě prokázala naopak po propuštění větší sklony k páchání závažné a násilné kriminality a obecně menší schopnost upustit od trestné činnosti. Největší rozdíl však byl v nákladech: výdaje daňového poplatníka za státní vazbu byly třikrát větší než za jednoho mladistvého pod intenzivním ochranným dohledem.⁸⁴

Ještě dramatičtější disproporce vznikají ve výzkumech srovnávajících pobyt v nápravně výchovném zařízení s modely odklonové péče (např. MST a FFT), které jsme již popsali. Washingtonský Státní institut pro veřejnou politiku⁶ zjistil, že zatímco Multi-dimenzionální nápravná pěstounská péče stojí na jednoho mladistvého o 7 000 dolarů více než běžné zařazení do domácích skupin, každé umístění do programu MTFC v konečném důsledku ušetří odhadem nejméně 96 000 dolarů obětem i soudnímu systému – s návratností 14 dolarů za každý dolar, který se vynaložil navíc na tuto formu péče.⁸⁵

Dodatečné náklady na obhajobu neobhajitelného

Ohromující výdaje za pobyt v nápravném zařízení ještě dále rostou, když státy musí hradit dodatečné náklady na uvedení jeho podmínek do souladu s právním narovnáním uloženým v rámci soudních procesů.

Od roku 1999, kdy Los Angeles Times začalo evidovat rozsáhlé projevy násilí a týrání v zařízeních Kalifornského úřadu pro mladistvé, se roční náklady na uvěznění jednoho mladistvého v Kalifornii vyšplhaly na 45–252 000 dolarů.⁸⁶ (viz Obrázek 8 dole). Pro srovnání, poplatky a školné pro domácí studenty na vlajkové lodi amerického vysokého školství University of California-Berkeley, činilo v letech 2010–2011 méně než 11 000 dolarů.⁸⁷ Ve státě New York, kde se počet obyvatel nápravných zařízení také dramaticky snížil, vystoupaly denní náklady na jejich vybydlené prostory mnohdy do závratných výšin. Stát Kalifornie utratil v daňovém roce 2010–2011 170 miliónů dolarů za to, aby dohlížel na méně než 700 mladistvých,⁸⁸ což odpovídá denním nákladům 665 dolarů – vyšším než kolik stojí jedna noc v luxusním pokoji proslulého hotelu Waldorf Astoria na Manhattanu (619 dolarů).⁸⁹ V jiných státech také vznikly značné náklady spojené se zlepšováním podmínek v nápravných zařízeních a jejich uvedením do souladu s dohodami o soudním vyrovnání.

84 Barton, W. & J. Butts, "Viable Options: Intensive Supervision Programs for Juvenile Delinquents," *Crime & Delinquency*, Vol. 36, No. 2, 1990.

85 Drake, Elizabeth K., Steve Aos, & Marna G. Miller, "Evidence-Based Public Policy Options to Reduce Crime and Criminal Justice Costs: Implications in Washington State," *Victims and Offenders*, Vol. 4., No. 2, 2009, downloaded from <http://education.indiana.edu/Portals/418/Chris/Evidence%20Based%20Public%20Policy%20ptions%20to%20Reduce%20Costs-Washington%20State.pdf>.

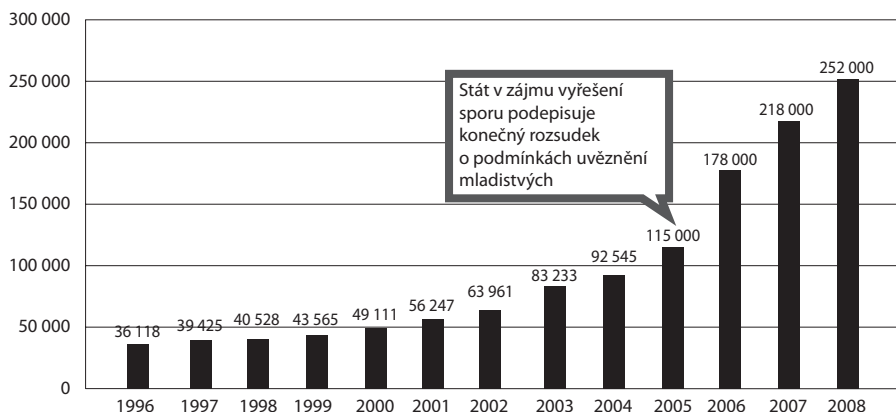
86 *Juvenile Justice Reform: Realigning Responsibilities*, Little Hoover Commission, 2008, downloaded from www.lhcc.ca.gov/studies/192/report192.pdf.

87 *US News & World Report Best Colleges 2011*, staženo z: <http://colleges.usnews.rankingsandreviews.com/best-colleges/uc-berkeley-1312>.

88 "Two-Words: Wasteful and Ineffective," *New York Times* (editorial), October 10, 2010, staženo z: www.nytimes.com/2010/10/11/opinion/11mon1.html.

89 Nejlepší nabízená cena za online rezervaci na stránce hotelu 4. listopadu 2010.

Obrázek 8 Vliv soudních sporů na výdaje za odnětí svobody mladistvých ve státě Kalifornie (v tisících dolarů)

Zdroj: Juvenile Justice Reform: Realigning Responsibilities, Little Hoover Commission, 2008.

Pravděpodobně největší náklady spojené s přetrvávající a přehnanou americkou závislostí na nápravných zařízeních a jiných formách nuceného pobytu spočívá v tom, co ekonomové nazývají náklady příležitosti – ztracená hodnota prospěchu, který by tyto prostředky mohly přinést, kdyby byly použity jiným a užitečnějším způsobem.

V éře masové nezaměstnanosti a nekontrolovatelného zadlužení na všech úrovních, vlády radikálně krátí výdaje na mnohé programy, které mají zásadní přínos pro dobro dětí, rodin a obcí. Učitelé nebo policisté jsou mnoha rozhodovacími orgány propouštěni pro nadbytečnost. Programy sezónního zaměstnávání mladistvých a mimoškolní volnočasové programy jsou finančně kráceny. Tato omezení výdajů mají zvlášť ničivý dopad na mladistvé, kteří se dostali do konfliktu se soudním systémem. Přesto mnohé státy i nadále utrácejí desítky až stovky miliónů dolarů za umísťování mladistvých do nápravných zařízení, která jsou nebezpečná, neefektivní, nehospodárná a bez nichž se lze ve většině případů obejít.

6. Jsou nepřiměřená.

Většina nápravných zařízení pro mladistvé není navzdory závažným denním výdajům schopna odpovídat na potřeby mnoha uvězněných mladistvých. Nedokáže často poskytnout ani minimum péče vhodné pro mladistvé ve výkonu trestu a jejich opětovné začlenění do normálního života.

Dospívající chlapci a dívky, kteří si odpykávají trest v amerických nápravných zařízeních pro mladistvé, trpí citelným znevýhodněním. Pravým důvodem jejich uvěznění bývají obtíže, kterým musí mnozí z nich čelit – jejich hluboké a nenaplněné potřeby – spíše než zločiny, kterých se dopustili. V důsledku toho se soudnictví pro tyto mladé lidi stává posledním východiskem z nouze, v níž se nacházejí.

Nápravná zařízení mají obecně příliš slabou pozici a vybavení k tomu, aby mohla poskytnout účinnou péči mladistvým se závažnými duševními problémy, s poruchami učení, se závislostmi na návykových látkách, které se vymkly kontrole, a s jinými naléhavými potřebami.

MLÁDEŽ S NALÉHAVÝMI POTŘEBAMI

Americký Úřad pro trestní spravedlnost mladistvých a předcházení delikvenci v roce 2010 zveřejnil první průzkum veřejného mínění mládeže uvězněné z rozhodnutí soudů v různých amerických státech. Tento Výzkum mladistvých v pobytových zařízeních odhalil, že uvržení mladých lidí do hloubi našich státních nápravných zařízení je převážně výsledkem tragických okolností (viz Obrázek 9).

Tři z deseti mladistvých umístěných do našich nápravných zařízení se alespoň jednou pokusili o sebevraždu. Sedmdesát procent z nich tvrdilo, že osobně „viděli vážně zraněného nebo zabitého“ a 72 procent uvedlo, že se jim „přihodilo něco velmi špatného nebo hrozného“.⁹⁰ 30 procent mladistvých umístěných do nápravných zařízení všeho druhu bylo fyzicky a/nebo sexuálně zneužito.⁹¹ Více než 60 procent respondentů se potýkalo s nekontrolovatelnými záchvaty hněvu.⁹²

90 Autorův výpočet s použitím dat z online databáze výzkumu Survey of Youth in Residential Placement, staženo z: <https://www.dataexplorer.com/Project/ProjUser/AdhocTableType.aspx?reset=true&ScreenID=40>.

91 Sedlak, Andrea J. & Karla S. McPherson, *Youth's Needs and Services: Findings from the Survey of Youth in Residential Placement*, U.S. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, April 2010, downloaded from www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/grants/227660.pdf.

92 Ibid.

Všeobecně rozšířená rasová a procedurální nespravedlnost

K dovršení mnoha nedostatků státních nápravných zařízení – násilí a týrání, chabé výsledky, plýtvání finančních prostředků, nevhodné pečovatelské služby – porušují také právní postupy spojené s uvězněním mladistvých základní americké hodnoty férovosti a řádně vedeného procesu. Z těchto projevů nespravedlnosti nejvíce bije do očí rasová nerovnost a neschopnost poskytnout mladistvým účinné právní zastoupení.

Nerovné zacházení

Prakticky ve všech fázích trestního řízení, jsou mladí lidé s odlišnou barvou pleti – zvláště Latinoameričané a Afroameričané – vystaveni hrubšímu zacházení než jejich bělošští vrstevníci, ačkoliv vstupují do soudního systému se stejným obviněním a trestní minulostí. Ve srovnání se svými vrstevníky bílé pleti čelí mladí Afroameričané mnohem častěji formálnímu obvinění (daleko méně u nich dochází ke zproštění viny nebo k odklonu od trestního stíhání); v přípravném řízení jsou častěji umísťováni do vazby nebo do nápravného zařízení (a jejich podmíněčné odsouzení je také méně pravděpodobné). Mezi pravomocně odsouzenou delikventní mládeží jsou to právě Afroameričané, kteří bývají umístěni a poté také skutečně odesláni do státních nápravných zařízení, spíše než do soukromých domácích skupin nebo pobytových terapeutických center. U Afroameričanů existuje také devětkrát větší pravděpodobnost, že budou nakonec odsouzeni a umístěni do věznice pro dospělé než u mladistvých bílé barvy pleti.⁹³ Výsledkem této série disparit, které se kupí jedna na druhou, je výrazné celkové znevýhodnění mladistvých s odlišnou barvou pleti.

Nedostatek účinného právního zastoupení

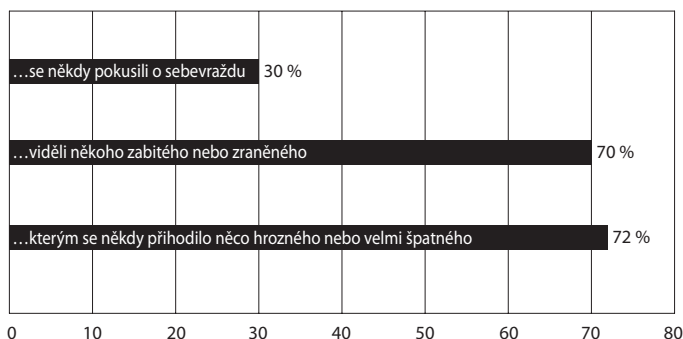
Právo na obhajobu je základním principem amerického soudnictví a kvalitní právní zastoupení mladistvých je – s ohledem na jejich nezralost a nedostatečné pochopení právního systému – obzvláště důležité. Přesto je účinné právní zastoupení pro soudně stíhanou mládež nedostatkovým zbožím. Komplexní šetření mezi obhájci nemajetných mladistvých z roku 2009 zjistilo, že „Dnešní soudy pro mladistvé upírají i nadále v celostátním měřítku mnoha mladistvým z nízkopříjmových skupin právní zastoupení, na které mají nárok podle Ústavy Spojených Států“.⁹⁴

93 An excellent source for information on the deep racial disparities in juvenile justice is *And Justice for Some: Differential Treatment of Youth of Color in the Justice System*, National Council on Crime and Delinquency, January 2007, downloaded from www.nccd-crc.org/nccd/pubs/2007jan_justice_for_some.pdf

94 Majd, Katayoon & Patricia Puritz, “The Cost of Justice: How Low-Income Youth Continue to Pay the Price of Failing Indigent Defense Systems,” *Georgetown Journal of Poverty & Law*, Vol. 16, Symposium Issue, 2009, downloaded from www.modelsforchange.net/publications/253/The_Cost_of_Justice_How_LowIncome_Youth_Continue_To_Pay_the_Price_of_Failing_Indigent_Defense_Systems.pdf.

Šetření jednoznačně potvrzuje, že tento „narušený“ systém obhajoby nemajetných pachatelů „zvyšuje pravděpodobnost, že mladiství z nízkopříjmových skupin budou trpět v důsledku falešných výpovědí, neústavních přiznání viny, nespravedlivých odsouzení, předsudních vazeb a uvěznění v zařízeních se zvýšenou ostrahou“.⁹⁵

Obrázek 9 Traumatická minulost mladistvých ve výkonu trestu: procento mladistvých v nápravných zařízeních, kteří...

Zdroj: Internetová analýza dat z výzkumu Survey of Youth in Residential Placement provedená úřadem U.S. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

Polovina mladistvých projevovala zvýšené známky úzkosti a druhá také deprese.⁹⁶ Více než dvě třetiny přiznaly problémy se zneužíváním návykových látek a 59 procent uvedlo, že se denně (případně několikrát týdně) opili nebo „si dali dávku“ v době před nástupem do výkonu trestu.⁹⁷

Četné další výzkumy mládeže z nápravných zařízení odhalily její vážné problémy s duševním zdravím, které dosahovaly kolosálních rozměrů. Tyto výzkumy ukazují, že v průměru dvě třetiny mladistvých, jimž byla uložena ochranná výchova, trpí jednou nebo více diagnostikovanými duševními poruchami – což je počet několikanásobně vyšší než u běžné populace. Zhruba jeden z pěti svěřenců trpí duševní poruchou, která omezuje jeho schopnost působit v běžném životě.⁹⁸ I když tyto příznaky může někdy vyvolat nebo zhoršit samotná zkušenost odnětí svobody, není pochyb o tom, že se mládež vystavená soudnímu systému pro mladistvé, vyznačuje extrémně vysokým počtem duševních onemocnění.

Mládež uvězněná v nápravných zařízeních také trpí v nebývalé míře poruchami učení⁹⁹ – a dosahuje mimořádně slabých studijních a školních výsledků. Zmíněné studie

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Sedlak, et al., *Youth's Needs and Services: Findings from the Survey of Youth in Residential Placement*, supra note 88.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Shufelt Jennie L. & Joseph J. Cocozza, *Youth with Mental Health Disorders in the Juvenile Justice System: Results from the Multi-State Prevalence Study*, Research and Program Brief, National Center for Mental Health and Juvenile Justice, June 2006, staženo z: www.ncmhjj.com/pdfs/publications/PrevalenceRPB.pdf.

⁹⁹ Quinn, Mary Magee, Robert B. Rutherford, Peter E. Leone, David Osher, & Jeffrey M. Poirier, "Youth With Disabilities in Juvenile Corrections," *Exceptional Children*, Vol. 71, No. 3, 2005.

prokázaly, že mladiství z výchovných ústavů se nacházejí v průměru o čtyři roky pod úrovní školních znalostí, kterých by měli normálně dosahovat. Většina byla vyloučena ze školy a opakovala přinejmenším jeden ročník.¹⁰⁰

Zjevný nedostatek účinné podpory

Většina mladých lidí, která se nachází na šikmé ploše našeho státního soudnictví pro mladistvé, má značný citový, vědomostní a intelektuální deficit – který často vychází z hluboce zakořeněných traumat a deprivace – a potřebuje proto vážně míněnou pomoc. Nápravná zařízení ji však většinou nejsou schopna poskytnout a zásadní mezery v jejich službách jsou běžným jevem.

Péče o duševní zdraví

V celostátním měřítku si více než polovina všech mladistvých odpykává trest v zařízeních, která neumožňují zdravotní prohlídky pro všechny uvězněné. Pokud se tyto prohlídky konají, děje se to nahodilým způsobem nebo prostřednictvím nedostatečně kvalifikovaného personálu. Výzkum Survey of Youth in Residential Placement zjistil, že dva z pěti mladistvých umístěných v nápravném programu s příkázaným pobytem nebyla poskytnuta žádná kvalifikovaná rada ve věci jejich duševního zdraví. Překvapivě právě u mladistvých se závažnými příznaky duševních poruch (vzteky, úzkost, sebevražedné myšlenky, poruchy pozornosti a dokonce halucinace) byla pravděpodobnost, že se jim této rady dostane, menší než u jiných.¹⁰¹ V posledních letech se naopak objevily znepokojující zprávy, že řadě mladistvých ve výkonu trestu jsou předepisovány silné psychotropní léky známé pod názvem „atypicals“ – často bez odpovídající diagnózy a lékařské prohlídky.¹⁰²

Léčba ze závislosti na návykových látkách

Výzkum Survey of Youth in Residential Placement dále objevil významné mezery v rozsahu a kvalitě péče v oblasti zneužívání návykových látek. Pětina zadržovaných mladistvých pobývá v nápravných zařízeních, která nekontrolují, zda jejich klienti užívají návykové látky, a alších 17 procent je umístěna v ústavech, které provádějí kontroly jen u některých, ale zdaleka ne u všech mladistvých.¹⁰³ Navzdory všudypřítomnému zneužívání návykových látek, není 42 procentům mladistvých ve výchovných ústavech poskytována žádná léčba z těchto závislostí. Tento počet zahrnuje také 35 procent mladistvých, kteří přiznali, že denně užívali alkohol a drogy, ještě předtím než museli opustit své rodinné prostředí.¹⁰⁴

100 Viz. např. Krezmien, Michael P., Candace A. Mulcahy, & Peter E. Leone, "Detained and Committed Youth: Examining Differences in Achievement of Children, Mental Health Needs, and Special Education Status," *Education and Treatment of Children*, Vol. 31, No. 4, 2008; Zagar, Rober, Jack Arbit, John R. Hughes, Robert E. Busell, & Kenneth Busch, "Developmental and Disruptive Behavior Disorders Among Delinquents," *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, Vol. 28, No 3, 1989; a Wilson, Zablocki, and. Bartolotta, "Educational and Behavioral Status of Females in a State Juvenile Detention and Commitment Facility," Council for Exceptional Children Convention and Expo, 2007. Cit. dle Leone, Peter & Lois Weinberg, *Addressing the Unmet Needs of Children and Youth in the Juvenile Justice and Child Welfare Systems*, Center for Juvenile Justice Reform, May 2010, staženo z: <http://cjjr.georgetown.edu/pdfs/ed/edpaper.pdf>

101 Autorovy výpočty s použitím dat z webové databáze výzkumu Survey of Youth in Residential Placement, staženo z: <https://www.dataexplorer.com/Project/ProjUser/AdhocTableType.aspx?reset=true&ScreenID=40>.

102 Kelly, John, "Psych Meds in Jails," *Youth Today*, October 2010.

103 Sedlak, et al., *Youth's Needs and Services: Findings from the Survey of Youth in Residential Placement*. Viz. pozn. 88.

Vzdělávací programy

Dostupná svědectví naznačují, že kvalita vzdělávacích služeb poskytovaných mladistvým ve vězeňských zařízeních je často nedostatečná. Ze zprávy jistého vědeckého týmu z roku 2003 vyplynulo, že „Vzdělávací programy soudnictví pro mladistvé v mnoha státech vykazují stále horší výsledky v celonárodním měřítku“. „Problémy s přeplněností věznic, s častým střídáním studentů, s nedostatkem kvalifikovaných pedagogů, s neschopností zaplňovat mezery ve výuce a s neochotou spolupracovat s veřejným školským systémem se stále opakují“.¹⁰⁵ Jen 45 procent mladistvých ve vazbě nebo ve výchovném ústavu, kterým byly dříve ve odhaleny poruchy učení, může během svého pobytu využít zvláštní vzdělávací služby.¹⁰⁶

Šetrné prostředí

I kdyby však nápravná zařízení poskytla vysoce kvalitní vzdělání, psychiatrickou péči a léčbu závislostí, mladistvým delikventům by to pravděpodobně nepomohlo, kdyby celkové prostředí nápravného zařízení bylo prostoupeno strachem, násilím a týráním. Přesto je většina klientů nápravných ústavů (55 procent) přesvědčena, že mladiství v jejich zařízeních jsou nespravedlivě trestáni personálem a téměř polovina z nich (42 procent) se obává, že bude fyzicky napadena. Více než 40 procent mladistvých v nápravných zařízeních tvrdí, že personál s nimi jedná bezohledně a omezuje jejich svobodu bez patřičného odůvodnění.¹⁰⁷

Podpora na cestě do běžného života

Ať už mladí lidé z poskytnuté (nebo neposkytnuté) péče a pomoci získají jakékoliv výhody, budou po propuštění procházet tvrdou zkouškou spojenou s jejich přechodem do domácího prostředí. Přesto je rozsah a kvalita následné péče poskytované zprostředkovatelskými agenturami v celostátním měřítku nechvalně známá svou nedostatečností. Podle výroku Pata Arthura, vrchního státního žalobce Národního centra pro zákonnost mladistvých: „Jen velmi málo úsilí je věnováno podpoře přechodu mladých lidí ze škol v nápravných zařízeních do odpovídajících běžných škol po jejich opětovném přijetí“.¹⁰⁸ Navzdory silnému zneužívání návykových látek a obecnému výskytu vážných duševních poruch u mládeže ve výkonu trestu, jen několik výchovných ústavů přijalo společná opatření na podporu duševního zdraví, léčby závislostí, nebo zahrnutí mladistvých do systému zdravotního pojištění na přechodu do domácího prostředí.¹⁰⁹

104 Autorovy výpočty s použitím dat z webové databáze výzkumu Survey of Youth in Residential Placement, staženo z: <https://www.dataexplorer.com/Project/ProjUser/AdhocTableType.aspx?reset=true&ScreenID=40>.

105 Balfanz, Robert, Kurt Spiridakis, Ruth C. Neild, & Nettie Legters, "High-Poverty Secondary School and Juvenile Justice Systems: How Neither Helps the Other and How That Could Change," *New Directions for Youth Development*, Vol. 99, 2003.

106 Sedlak, et al., *Youth's Needs and Services: Findings from the Survey of Youth in Residential Placement*. Viz. pozn. 88.

107 Autorovy výpočty s využitím dat z webové databáze projektu Survey of Youth in Residential Placement, staženo z: <https://www.dataexplorer.com/Project/ProjUser/AdhocTableType.aspx?reset=true&ScreenID=40>.

108 Arthur, Pat, "Advocacy to Help Reentering Juveniles Get Back on Track," *Clearinghouse Review*, Vol. 41, Nos. 3–4, July–August 2007.

109 Gupta, Ravindra A., Kelly J. Kelleher, Kathleen Pajer, Jack Stevens and Alison Cuellar, "Delinquent Youth in Corrections: Medicaid and Reentry Into the Community," *Pediatrics*, Vol. 115, No. 4, 2005, staženo z: <http://pediatrics.aappublications.org/cgi/reprint/115/4/1077>; a Cuellar, Alison E., Kelly J. Kelleher, Jennifer A. Rolls, & Kathleen Pajer, "Medicaid Insurance Policy for Youths Involved in the Criminal Justice System," *American Journal of Public Health*, Vol. 95, No. 10, 2005, ke stažení z <http://ajph.aphapublications.org/cgi/reprint/95/10/1707>.

**Je opravdu bezpečné snižovat
počet odnětí svobody
u mladistvých?**

Soudní orgány, které v poslední době podstatně snížily populaci mladistvých ve výkonu trestu, nezaznamenaly žádný nárůst jejich kriminality. Skutečně se zdá, že samotné dramatické omezení počtu mladých lidí svěřených do ochranné výchovy, nemá žádný dopad na zvyšování jejich trestné činnosti.

Spojené státy v období 1997–2007

V letech 1997–2007, kdy došlo k poslednímu oficiálnímu sčítání klientů nápravných zařízení pro mladistvé, klesl podíl mladé populace ve výkonu trestu z 256 na 194 na 100 000 mladistvých – což znamenalo snížení o 24 procent. Míra, v níž byla pravomocně odsouzená mládež umísťována v zařízeních popisovaných jako zařízení dlouhodobé zajišťovací péče – k níž se řadí většina převýchovných škol i vězení pro mladistvé – v tomto desetiletí prudce poklesla o 41 procent.¹¹⁰ Navzdory menší závislosti na použití odnětí svobody, křivka kriminality v letech 1997–2007 všeobecně poklesla, včetně dvacetisedmiprocentního snížení počtu mladistvých uvězněných za závažné násilné trestné činy.¹¹¹ Během tohoto desetiletí pokles odnětí svobody u mladistvých zřetelně nevyvolal novou vlnu násilí z jejich strany.

Detailnější analýza, která srovnávala trendy na úrovni jednotlivých států, neprokázala žádné korelace mezi počtem uvězněných a jejich násilnou kriminalitou. Jestliže americké státy rozdělíme do čtyř skupin podle počtu mladistvých umístěných v letech 1997–2007 do nápravných zařízení, státy, v nichž se tento počet snížil nejdrastičtěji (o čtyřicet procent a více), zaznamenaly o málo větší pokles počtu mladistvých zatčených za násilnou kriminalitu než státy, v nichž se počet uvěznění zvyšoval. Státy, v nichž se počet uvězněných mladistvých snížil jen nepatrně (0–20 procent) nebo mírně (20–40 procent), se vyznačovaly jen o něco menším snížením počtu zatčených za násilnou kriminalitu.¹¹² (viz Obrázek 10).

Kalifornie v období 1996–2009

V běžný den roku 1996 uvěznily kalifornské orgány činné v trestním řízení 10 000 mladistvých.¹¹³ Do června 2010 se průměrný denní počet mladistvých s příkázaným pobytem ve státních nápravných zařízeních snížil na méně než 1 500 – což znamenalo pokles o 85 procent.¹¹⁴ I po zahrnutí významného počtu kalifornských delikventů ubytovaných

110 Data z roku 1997 z průzkumu: Sickmund, Melissa, T.J. Sladky, & Wei Kang, "Census of Juveniles in Residential Placement Databook," 2008, k dispozici online na: [at www.ojjdp.gov/ojstatbb/ezacjrp](http://www.ojjdp.gov/ojstatbb/ezacjrp); a data z roku 2007 z průzkumu Sickmund, Melissa, *State Rates of Residential Placement of Juvenile Offenders by Placement Status, Facility Type, and Facility Size*: 2007, Pittsburgh, PA: National Center for Juvenile Justice.

111 Autorovy výpočty s použitím dat z šetření Puzzanchera, C., Adams, B., and Kang, W. (2009). "Easy Access to FBI Arrest Statistics 1994–2007," staženo z: www.ojjdp.gov/ojstatbb/ezaucr.

112 Autorovy výpočty s použitím dat z průzkumu: Census of Juveniles in Residential Placement (1997 and 2007), and Easy Access of FBI Arrest Statistics (www.ojjdp.gov/ojstatbb/ezaucr/asp/ucr_display.asp).

113 Krisberg, Barry, Linh Vong, Christopher Hartney, & Susan Marchionna, *A New Era in California Juvenile Justice: Downsizing the State's Youth Corrections System*, National Council on Crime and Delinquency, 2010, downloaded from www.nccd-crc.org/nccd/dnld/Home/A_New_Era.pdf.

114 Males, Mike & Daniel Macallair, *The California Miracle: Drastically Reduced Youth Incarceration, Drastically Reduced Youth Crime*, Center on Juvenile & Criminal Justice, July 2010, downloaded from www.cjcj.org/files/The_California_Miracle.pdf.

v okresních nápravných táborech se velikost populace mladistvých uvězněných v tomto státě v letech 1999–2008 snížila o 50 procent.¹¹⁵

V rozporu s běžným očekáváním, že více odnětí svobody povede k omezení kriminality, se objem trestné činnosti mladistvých v době překotného rušení vězeňských trestů podstatně snížil. Počet zatčení za evidované majetkové trestné činy v letech 1995–2009 pozvolna klesal.¹¹⁶ Počet zatčení za evidované násilné trestné činy se také podstatně snížil a v roce 2009 se nacházel na nejnižší úrovni od roku 1970.¹¹⁷

Podrobnější rozbor těchto trendů ve státě Kalifornie nepotvrdil domněnku, že větší závislost na odnětí svobody zlepšuje veřejnou bezpečnost. Ve své publikaci z června 2010 provedlo kalifornské Centrum spravedlnosti mladistvých rozbor nejnovějšího vývoje v oblasti kriminality a nápravy mládeže na úrovni okresů. Tato zpráva zjistila, že: „okresy s nejnižším počtem nebo s největším poklesem počtu uvězněných delikventů nevykazovaly z celostátního pohledu výrazně odlišnou míru kriminality nebo její změnu ve srovnání s okresy s nejvyšším a nejrychleji rostoucím počtem odnětí svobody“.¹¹⁸

Texas před a po roce 2007

Na rozdíl od Kalifornie začal stát Texas v polovině 90. let postupně zvyšovat počet mladistvých ve vězeňských zařízeních. V letech 1995–2000 Texas zdvojnásobil počet mladistvých ve státní zajišťovací vazbě a v následujících šesti letech ho umožnil snížit jen mírně.¹¹⁹ Navzdory diametrálně odlišné politice v oblasti vězeňství dosáhl Texas v letech 1995–2006 až překvapivě podobné výsledky v kriminalitě mladistvých, jakých dosáhl stát Kalifornie.

115 Data analysis by Mike Males, Center on Juvenile & Criminal Justice, using data from Division of Juvenile Justice, and Demographic Research Unit, California Department of Corrections and Rehabilitation, 2010.

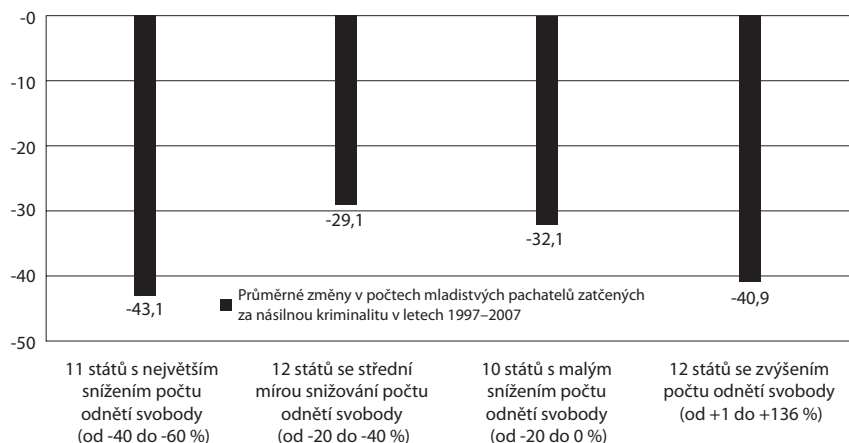
116 *Crime in California 2009*, California Department of Justice, staženo z: <http://ag.ca.gov/cjsc/publications/candd/cd09/preface.pdf>; a verze *Crime in California* z předchozího roku, staženo z: <http://ag.ca.gov/cjsc/pubs.php#crime>.

117 Analýza dat Mikea Malese ze Center on Juvenile & Criminal Justice s použitím dat z Division of Juvenile Justice, and Demographic Research Unit, California Department of Corrections and Rehabilitation, 2010.

118 Males & Macallair, *The California Miracle*. Viz. pozn. 111.

119 Males, Mike, Christina Stahlkopf, & Daniel Macallair, *Crime Rates and Youth Incarceration in Texas and California Compared: Public Safety or Public Waste?* Center on Juvenile & Criminal Justice, June 2007, staženo z: www.cjcj.org/files/Crime_Rates_and_Youth_Incarceration_in_Texas_and_California_Compared.pdf

Obrázek 10 Trendy v počtu vězněných za násilné trestné činy ve Spojených státech na zvyšování nebo snižování počtu uvěznění mladistvých (1997–2007)

Zdroj: Autorův rozbor s využitím dat ze sčítání Census of Juveniles in Residential Placement a statistiky FBI Arrest Statistics z let 1997–2007. Obojí je k dispozici na stránce: www.ojjdp.gov/ojstatbb.

Tyto dva státy měly v roce 1995 prakticky shodný počet uvěznění mladistvých za závažné trestné činy a zaznamenaly stejný pokles o 51 procent v následných jedenácti letech.¹²⁰ (viz Obrázek 11).

Od propuknutí skandálu s nápravným systémem pro mladistvé v roce 2007 Texas ostře obrátil kurz ve věci odnětí svobody mladistvých. Počet delikventů umístovaných Komisí pro mladistvé denně do vězeňských zařízení ve státě Texas klesl ze 4 800 na konci srpna 2006 na 2 250 v srpnu 2009 a 1 800 do srpna 2010.¹²¹ V protikladu k teoriím odstrašení a všeobecného ochromení se hladina kriminality ani celkový počet zatčených mladistvých v Texasu od roku 2006 nezvýšil. Zatčení za závažnou násilnou trestnou činnost mladistvých klesla v období 2006–2009 o 10 procent a celkový počet zatčených o 9 rocent.¹²²

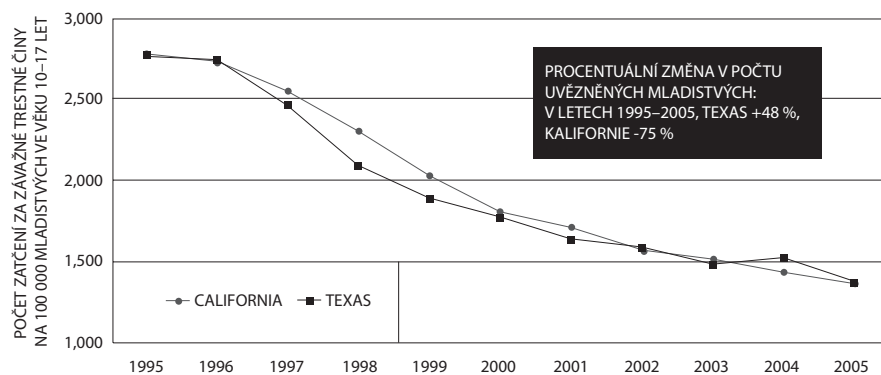
Tyto údaje nenechávají nikoho na pochybách. Neprokázalo se, že by podstatné snižování počtu uvězněných delikventů působilo jako katalyzátor trestné činnosti mladistvých.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ "TYC Population Trends," Texas Youth Commission, online tabulka, staženo z: www.tyc.state.tx.us/research/growth_charts.html.

¹²² Texas Department of Public Safety, zprávy z let 2006–2009 s názvem *Crime in Texas*, staženo z: www.txdps.state.tx.us/administration/crime_records/pages/crimestatistics.htm.

Obrázek 11 Texas vs. Kalifornie: Protichůdná politika ve vězeňství mladistvých, stejné výsledky

Zdroj: Males, Stahlkopf, & Macallair, Crime Rates and Youth Incarceration in Texas and California Compared: Public Safety or Public Waste?, Centre on Juvenile and Criminal Justice, June 2007. Pro více informací viz www.aecf.org/noplaceforkids

**Jak by měly státy provádět
reformu nápravného systému
pro mladistvé?**

Jak mohou americké státy a obce nejlépe snižovat počet odnětí svobody a rušit nápravná zařízení pro mladistvé, aby zajistily, že jejich reformní úsilí bude bezpečné, odpovědné, konstruktivní a efektivní z hlediska nákladů?

Argumenty proti nápravným zařízením drtivě převažují. Nesčetné studie a desetiletí zkušeností ukazují, že tyto instituce jsou nebezpečné a neúčinné. Předpokládáme-li omezený trestní rejstřík většiny delikventů, kteří se nacházejí ve vazbě, speciální zabezpečení většinou není nutné. Nekonečná řada výzkumů ukazuje, že nápravné uvěznění je zastaralým a finančně nevhodným modelem zacházení s delikventní mládeží. Péče poskytovaná v nápravných zařízeních navíc často neodpovídá jedinečným potřebám, kterým musí uvěznění mladiství ve svém životě čelit.

V posledních třiceti letech dosáhli odborníci na delikvenci významného pokroku v určování faktorů, které vedou k odvrácení mladistvých od delikventního chování – včetně rozvinutí několika forem intervence, které za zlomek částky věnované na pobyt ve vězeňském zařízení dosahují lepších výsledků. Progresivní instituce napříč Spojenými státy mezitím pokročily v omezování počtu odnětí svobody mladistvých tam, kde je to zbytečné nebo nevhodné. Mnohé státy svá zařízení uzavřely nebo snížily počet jejich svěřenců a zajistily tak daňovým poplatníkům značné úspory, aniž by při tom zaznamenaly nárůst trestné činnosti mladistvých. Jestliže americké státy přijmou nejosvědčenější způsoby, jak nakládat s mladistvými pachatelé trestných činů a jak následně přerozdělit prostředky určené na vězeňství na konstruktivnější strategie prevence kriminality a péče, máme všechny důvody se domnívat, že snížení počtu odnětí svobody mladistvých nebude mít za následek větší, ale naopak menší míru trestné činnosti.

Státům, které chtějí, aby jejich soudní systém pro mladistvé dosahoval lepších výsledků, předkládá závěrečná kapitola této zprávy akční plán, založený na vypovězení dlouholeté „přísahy věrnosti“ vůči modelu uvěznění mladistvých.

PRIORITA 1.

Omezit způsobilost mladistvých k umístění do nápravných zařízení. Příkázaný pobyt v nápravných zařízeních by se měl omezovat jen na mladistvé, kteří se dopustili závažných trestných činů a jsou zjevnou a prokazatelnou hrozbou pro veřejnou bezpečnost.

Nejpřímější strategií snižování počtu klientů nápravných zařízení pro mládež je zákonem přesně vymezit kategorie mladistvých, kteří jsou způsobilí být do těchto zařízení umístěni. Několik států přijalo tento přístup v posledních letech za svůj a dosahuje s ním solidních výsledků (viz Obrázek 12). Stát Kalifornie zakázal v roce 2007 umístění

všech pachatelů méně závažných a nenásilných trestných činů do státních nápravných zařízení. Stát Texas přijal ve stejném roce zákon zakazující uvěznění mladistvých v zařízeních Texas Youth Commission kromě těch, kteří byli odsouzeni za závažné zločiny. Také Virginie a Severní Karolína schválili v 90. letech pravidla, která zakazují odnětí svobody za méně závažnou trestnou činnost a umožňují ho jen u mladistvých se závažnou trestní minulostí. Stát Alabama prohlásil v roce 2008 za nezákonná všechna odnětí svobody udělená za statusová provinění nebo porušení podmínek probace v případech, kdy bylo statusové provinění rozhodující.

Tato nová pravidla jsou významná nejen tím, že omezují podmínky vstupu do nápravných zařízení, ale také jako signál vyslaný soudcům a orgánům činným v trestním řízení, že spoléhání na tato zařízení má své meze. V každém z uvedených států se celkový počet mladistvých ve výkonu trestu⁷ snížil daleko více než bylo nutné jen proto, aby odpovídal zpřísněným pravidlům.

Bez ohledu na zvláštní kritéria, jimiž se jednotlivé státy řídí, je rozhodující svázat způsobilost k odnětí svobody s určitými zločiny, které mladiství páchají, a s rizikem jejich opakování – ne s jejich potřebou péče nebo služeb.

Obrázek 12 Když státy kladou podmínky odnětí svobody... počet uvězněných mladistvých prudce klesá

Stát	Omezující podmínka	Rok přijetí opatření,	Změna v počtu uvězněných od doby, kdy bylo opatření zavedeno
AL (Alabama)	Zákaz věznění mladistvých odsouzených za statusová provinění a porušení podmínek probace, v nichž bylo statusové provinění zásadní	2008	-40 procent (počet klientů denně zapojených do státních vězeňských programů)
CA (Kalifornie)	Uvěznění v nápravných zařízeních dovoleno pouze mladistvým odsouzeným za závažné násilné delikty	2007	-40 procent (počet klientů denně zapojených do státních speciálních škol)
NC (Severní Karolína)	Uvěznění v nápravných zařízeních je oprávněné pouze u mladistvých odsouzených za násilné trestné činy s kratším nebo delším trestním rejstříkem, nebo za závažné nenásilné trestné činy, pokud mladiství v minulosti měli bohatší trestní minulost	1998	-73 procent (každoroční umístění do státních speciálních škol)
TX (Texas)	Uvěznění v nápravných zařízeních je oprávněné pouze u mladistvých odsouzených za těžké zločiny	2007	-69 procent (počet klientů denně zapojených do státních speciálních škol)
VA (Virginie)	Uvěznění v nápravných zařízeních jsou povolena pouze mladistvým odsouzeným za zločiny nebo závažné přečiny, pokud byli tito mladiství již dříve odsouzeni za zločiny nebo závažné přečiny	1996	-52 procent (každoroční počet umístění do státních převýchovných škol)

PRIORITA 2.

Investovat do slibných alternativ a do programů bez nuceného pobytu. V každém soudním systému pro mladistvé musí rozhodující činitelé vybudovat mnohočetnou a na sebe navazující řadu vysoce kvalitních služeb, supervizí, dispozičních možností dohledu a terapeutického působení na mladistvé provinilce v jejich domovských komunitách.

Nejdlouhodobějším a nejškodlivějším selháním amerického soudního systému pro mladistvé je nedostatečná možnost volby prostředků zacházení v místních podmínkách. U dospívajících s méně závažnou trestní minulostí, kteří nepředstavují vážnou ani bezprostřední hrozbu pro veřejnou bezpečnost, jsou soudci často postaveni před volbu mezi dvěma neudržitelnými alternativami – podmíněčným odsouzením a uvězněním.

Aby se toto vakuum odstranilo, měl by stát, místní soudy a nápravné systémy investovat do kvalitních a vysoce účinných alternativ k vězeňskému modelu a výrazně k nim rozšířit přístup. K těmto alternativám lze zařadit např.:

- *Modely založené na ověřené rodinné intervenci*, jmenovitě multisystemická terapie, funkční rodinná terapie a multidimenzionální nápravná pěstounská péče – tři specifické intervenční modely, jejichž účinnost u mladistvých pachatelů závažných trestných činů se opakovaně prokázala.
- *Systematickou přípravu na povolání a rekvalifikační programy* typu YouthBuild, které po dobu několika měsíců propojují školní vyučování, pracovní zkušenost a průběžné poradenství.
- *Intenzivní podpůrné a mentorské programy pro mladistvé*, v nichž jsou mladistvým delikventům přidělováni rozvojoví pracovníci, kteří je doprovázejí, sledují a vedou⁸ přímo v jejich komunitě.
- *Výcvik kognitivně-behaviorálních dovedností*, buď jako samostatná forma péče nebo v kombinaci s jinými programy
- *Modely specializované péče o duševní zdraví a léčby závislostí*, které dosáhly významných úspěchů ve snižování kriminality a změně chování mladistvých, a zahrnují „soustředěné služby“, ochrannou léčbu duševního zdraví, nápravu chování a vysoce účinnou léčbu závislostí.

Tyto rozvinuté programy péče o mladistvé, které představují alternativu odnětí svobody, by měly být určeny pouze mládeži s bohatým trestním rejstříkem. Mládež s méně závažnou kriminální minulostí – a taková, která se potýká s vážnými emočními poruchami, závislostmi nebo jinými duševními problémy, by měla být odkloněna zcela mimo systém soudů pro mladistvé. Pouhá nouze by neměla být záminkou pro hluboké zatažení mladistvých do soudního systému.

PRIORITA 3.

Změnit finanční pobídky. Státy musí odstranit nevhodné finanční pobídky, které podporují přehnanou závislost na odnětí svobody mladistvých.

Ve většině amerických států je umístění do státních vězeňských zařízení financováno pouze ze státního rozpočtu, zatímco místní soudní orgány musí hradit programy obecního dohledu a péče. Naštěstí několik států v posledních letech navrhlo nápaditější formy obnovy svého financování a zvýšilo pobídky pro místní soudní okrsky, aby se samy staraly o delikventní mládež ve svých komunitách, kdykoliv je to možné.

Program RECLAIM ve státě Ohio svěřuje soudním okresům pevnou částku z rozpočtu, okresy však musí státu hradit výdaje za každého mladistvého delikventa umístěného do nápravného zařízení. Čím méně mladistvých do něj putuje, tím více prostředků mají okresy k dispozici na programy místního dohledu a péče. V celostátním měřítku vedl program RECLAIM spuštěný v 90. letech k 36 procentnímu snížení odnětí svobody, přičemž tyto výsledky pocházejí z rané fáze jeho realizace.¹²³ Následné studie ukázaly, že na obec zaměřené programy RECLAIM snižují kriminalitu mládeže z nízkorizikových a mírně rizikových skupin a přinášejí významné úspory daňovým poplatníkům. Projekt Redeploy Illinois inspirovaný právě programem RECLAIM v letech 2004–2007 podstatně snížil počet odnětí svobody na čtyřech územích s pilotním ověřováním. Celkový počet uvězněných v pilotních územích se snížil z 212 osob v roce 2004 na 96 v roce 2007 (pokles o 55 procent).¹²⁴ Program Youth Aids ve státě Wisconsin poskytuje okresům ročně 100 milionů dolarů na pokrytí nákladů na všechny programy určené mladistvým delikventům, okresy však hradí veškeré výdaje spojené s péčí o mladistvé umístěné ve státních zařízeních – s výjimkou odsouzených za nejzávažnější násilné trestné činy.¹²⁵ Podle Zákona státu Pennsylvánie č. 148 je soudním okresům proplaceno 80 % nákladů za nepobytové programy a služby

123 Latessa, Edward J., Michael G. Turner, Melissa M. Moon, & Brandon K. Applegate, *A Statewide Evaluation of the RECLAIM Ohio Initiative*, University of Cincinnati, 1998, staženo z: www.uc.edu/ccjr/Reports/Project Reports/Reclaim.PDF.

124 *Redeploy Illinois Annual Report to the Governor and General Assembly—January 2010*, Redeploy Illinois Oversight Board, 2010, staženo z: www.jjustice.org/pdf/Redeploy%20Report%20Jan%202010.pdf.

125 Petteruti, Walsh, & Velazquez, *The Costs of Confinement*, supra note 72.

v obci a za umístění v neza uzavřených obecních domácích skupinách. Okresy však získají zpět pouze 60 procent nákladů na umístění mladistvých do detenčních center.¹²⁶

Než státní úředníci a vedoucí představitelé okresu Wayne County ve státě Michigan (Detroit a okolí) uzavřeli v roce 2000 na svou dobu novátorskou smlouvu, posílali soudci každý rok několik set mladistvých provinilců do nápravných zařízení. Podle nové dohody si okres ponechal pravomoc nad veškerými vězni, kteří jsou v těchto zařízeních umístěni, a stát hradí okresu polovinu nákladů, pokud se o tyto delikventy stará a vykonává nad nimi dohled na místní úrovni. Okres pravidelně uzavírá dohodu s pěti poskytovateli sociálních služeb působících na úrovni obcí, kteří mají na starost odsouzené mladistvé a poskytují jim přiměřenou úroveň dohledu a péče. Přibližně polovina mladistvých přidělených těmto pečovatelským agenturám zůstala v roce 2009 ve svém domácím prostředí, a většina ostatních byla svěřena domácím skupinám nebo centrům pobytové péče s nízkým nebo mírným režimem zabezpečení.¹²⁷ Pouze 18 mladistvých delikventů denně se v roce 2009 nacházelo ve státních speciálních školách – v porovnání s 597, kteří zde byli v roce 1999.¹²⁸ Několik mladistvých (méně než 2 procenta) se dopustilo zvláště závažných trestných činů v době, kdy byli pod dohledem agentur zaměřené péče, ale míra recidivy po ukončení této péče byla také daleko nižší než ta, která je typická pro mladistvé delikventy propuštěné z nápravných zařízení.¹²⁹

Než stát Kalifornie zakázal v roce 2007 odnětí svobody za přestupky a většinu nenásilných trestných činů, počet klientů státních nápravných zařízení pro mladistvé již poklesl z 10 000 v roce 1996 na pouhé 2 500. Příčinu tohoto poklesu lze z velké části hledat v novátorském rozvrhu plateb na pohyblivé stupnici zavedené v roce 1996, která podstatně zvýšila výdaje okresů za uvěznění pachatelů z nízkorizikových skupin. Než byl tento zákon přijat, platily okresy jen symbolický poplatek (25 dolarů měsíčně) za každého mladistvého ve státním vězeňském zařízení. Podle nových pravidel okresy stále přispívaly menší částkou (150 dolarů měsíčně) za pachatele nejzávažnějších trestných činů, ale musely hradit 50–100 procent skutečných nákladů za mladistvé s méně bohatým trestním rejstříkem.¹³⁰ Prvních sedm let poté, co byla pohyblivá stupnice plateb zavedena, se počet obyvatel státních nápravných zařízení snížil o více než polovinu.¹³¹

126 Ibid.

127 *Comprehensive Statistical Report Through Fiscal Year 2009: Juvenile Justice Services Care Management System*, Wayne County Department of Children and Family Services, 2009, staženo z: www.waynecounty.com/documents/cfs_docs/AnnualStatisticalReport-FY09.pdf.

128 Další 80 mladistvých bylo v roce 2009 umístěno do soukromě spravovaných pečovatelských zařízení pro chronické pachatele násilné trestné činnosti, které měly také uzavřenou smlouvu s okresem Wayne County.

129 Ibid.

130 Steinhart, David & Jeffrey A. Butts, *Youth Corrections in California*, Urban Institute, 2002, staženo z: www.urban.org/uploadedPDF/410529_cayouthcorrections.pdf.

131 Krisberg, et al., *A New Era in California Juvenile Justice*. Viz. pozn. 110.

PRIORITA 4.

Přijmout reformy péče o mladistvé delikventy založené na vzorové praxi. Kromě rozvíjení programových alternativ musí každá soudní moc přijmout doplňkové strategie, postupy a procedury, které by omezily nadbytečná umístování do nápravných zařízení a snížily počet trestaných.

Státní a místní činitelé soudních orgánů pro mladistvé by především měli:

Provést reformu vazby

Iniciativa za náhradní formy zadržování mladistvých (JDAI) Nadace Annie E. Caseyové nyní působící při 150 soudních institucích 35 států a v District of Columbia snížila denní počet mladistvých pachatelů trestných činů umístěných ve státní vazbě o 34 procent.¹³² Protože vazebně stíhaní mladiství očekávají své závěrečné slyšení u soudu, jsou častěji umístováni v pobytových zařízeních než ve svých komunitách, reforma detenční vazby je nezbytným krokem pro každou soudní moc, která usiluje o snížení počtu jedinců odsouzených k odnětí svobody.

Přehodnotit politiku nulové tolerance porušování školní disciplíny

Mládež žalovaná u soudu za drobné prohřešky ve věci školní disciplíny dostává v rámci politiky nulové tolerance často podmíněný trest a může snadno skončit ve vazbě nebo v nápravném zařízení, jestliže poruší podmínky probace. Vynalézaví představitelé soudního dvora v Clayton County, stát Georgia, snížili od roku 2004 počet těchto předání o dvě třetiny uzavřením dohody se školami o redukci jejich počtu za drobné kázeňské prohřešky.¹³³ Okres Jefferson County (Birmingham) ve státě Alabama, snížil tato předání o 50 procent tím, že v roce 2009 uzavřel podobnou dohodu. Když oba tyto okresy zredukovaly politiku nulové tolerance, podstatně tím omezili počet odnětí svobody u mladistvých.

Lépe využít odklony trestního řízení v případech mladistvých

Počet vazebních stíhání za závažnou násilnou kriminalitu, který dosáhl svého vrcholu v polovině 90. let, klesl o třetinu, a počet zatčení za závažnou majetkovou kriminalitu se snížil téměř o polovinu.¹³⁴ A přesto počet mladistvých, s nimiž bylo zahájeno soudní

132 JDAI Annual Results Report: 2009, Annie E. Casey Foundation, 2010, staženo z: www.aecf.org/~media/Pubs/Initiatives/Juvenile%20Detention%20Alternatives%20Initiative/JDAIResultsReport2009/JDAIResults2009.pdf.

133 Nelson, Douglas W., *A Road Map for Juvenile Justice Reform*, Essay from 2008 KIDS COUNT Data Book, Annie E. Casey Foundation, 2008, staženo z: www.aecf.org/~media/PublicationFiles/AEC180_essay_booklet_MECH.pdf.

134 Puzzanchera, C., B. Adams, & W. Kang, *Easy Access to FBI Arrest Statistics 1994–2007*, 2009, staženo z: www.ojdpd.gov/ojstatbb/ezaucr.

řízení a kteří byli v celostátním měřítku zařazeni mezi delikventy, klesl mnohem menší měrou, kvůli rostoucí tendenci soudů žalovat mladistvé za drobné delikty.¹³⁵ Stále více důkazů svědčí o tom, že zapojení mladistvých do samotného soudního řízení má samo o sobě kriminogenní účinek – snižuje pravděpodobnost, že se mladí lidé během dospívání z trestné činnosti vymaní. Rozšíření nabídky ochranných opatření a omezení projednávání méně závažných deliktů u soudu může snížit počet mladistvých, kteří uvíznou ve slepé uličce nápravného systému.

Zdokonalit právní zastoupení a poradenství mladistvých

Znepokojující počet mladých lidí prochází soudním řízením bez právního zastoupení. A i když zastoupení jsou, jsou soudy pro mladistvé podobnými případy zavaleny a jejich právní kultura často zbavuje odvahu pouštět se do různé obhajoby.¹³⁶ Tato absence včasného, kompetentního a energického právního zastoupení je však nespravedlivá. Vede mimo jiné k nadbytečnému umísťování mladistvých do nápravných ústavů a jiných zařízení s trvalým pobytem. Včasné jmenování právního zástupce, které by obhájě poskytl časový prostor k přípravě na první soudní jednání, může snížit počet mladistvých, kteří se v přípravném řízení nacházejí ve vazbě – a tím také pravděpodobnost, že budou nakonec odesláni do nápravného zařízení. Finanční prostředky věnované na kvalitnější právní zastoupení mohou snížit počet odnětí svobody u mladistvých, zlepšit jejich situaci, a současně přinést značnou úsporu daňovým poplatníkům. Projekt právního zastoupení TeamChild podstatně zlepšil výsledky soudních procesů v Seattlu a na Floridě z pohledu mladistvých.¹³⁷ Prokázalo se, že u mladistvých delikventů ve státě Ohio, kterým bylo poskytnuto kvalitnější právní poradenství, existuje pouze čtvrtinová pravděpodobnost, že jim bude soudně přikázán pobyt v nápravném zařízení, než u kontrolního vzorku celé zkoumané populace, a že tito mladiství strávili ve státních výchovných ústavech čtyřikrát menší počet dnů.¹³⁸

Snížit počet odnětí svobody za porušení podmínek probačního dohledu

V celostátním měřítku je jeden z osmi delikventů umístěných v nápravné zabezpečovací vazbě odsouzen za porušení pravidel probačního dohledu nebo následné péče a ne za páčání nové trestné činnosti. Mnozí mladiství, kteří se ocitli ve výkonu trestu za formální přestupky, nebyli nikdy předtím odsouzeni za násilné nebo závažné delikty. Zavedením jasných pravidel schopných s jemnou přesností reagovat na tyto přestupky

135 Např. počet mladistvých odsouzených k postavení delikventa na základě obvinění za narušování pořádku se v letech 1995–2007 zdvojnásobil a podobně i počet mladistvých umístěných za stejný delikt v zařízeních s trvalým pobytem. Odsouzení za vandalismus, soudní obstrukce, porušení zákazu pití alkoholu na veřejných prostranstvích, zákona o utváření návykových látek a drobné slovní a fyzické útoky (simple assaults) během tohoto období také narostly. Viz. Puzzanchera, C. & W. Kang, *Easy Access to Juvenile Court Statistics 1985–2007*, 2010, staženo z: www.ojjdp.gov/ojstatbb/ezajcs.

136 Majd & Puritz, "The Cost of Justice". Viz pozn. 91.

137 Ezell, M., *TeamChild: Evaluation of the Second Year*. Seattle, WA: University of Washington, School for Social Work, 1997. Cit. dle: Puritz, Patricia & Wendy W.L. Shang, *Innovative Approaches to Juvenile Indigent Defense*, U.S. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, 1998, staženo z: www.ncjrs.gov/pdffiles/171151.pdf; a Norrbin, Stefan C. & David W. Rasmussen, *An Evaluation of Team Child in Florida*, Jesse Ball DuPont Fund, 2002, staženo z: www.nlada.org/DMS/Documents/1195243887.58/FL%20TeamChild%20Evaluation%20Report.pdf.

138 Mallett, Christopher A. & Linda Julian, "Alternatives for Youth's Advocacy Program: Reducing Minority Youth Incarceration Placements in Cleveland," *Juvenile and Family Court Journal*, Vol. 59, No. 3, 2008.

a zásada vyžádat si souhlas probačního úředníka před každým rozhodnutím o odnětí svobody vedlo k tomu, že mnohé soudní orgány podstatně snížily počet mladistvých umístěných nebo navracených do vazby za formální přestupky. V letech 2006–2009 snížil stát Alabama počet delikventů uvězněných za porušení probačního dohledu o dvě třetiny.¹³⁹ Ve státě Florida, kde několik soudních institucí spustilo reformu probační praxe, klesly v letech 2005–2006 a 2007–2008 počty uvězněných za porušení probačních podmínek o 28 procent.¹⁴⁰

Omezit délku pobytu v nápravných ústavech a jiných zařízeních s trvalým pobytem

Mladí delikventi by měli zůstat ve výkonu trestu jen omezenou dobu, většinou kratší (a v řadě případů mnohem kratší) než rok. Výzkumy jasně ukázaly, že delší pobyty v nápravném vězeňském zařízení nesnižují budoucí riziko páchání trestné činnosti. Podstatně naopak zvyšují výdaje státu určené na nápravu mladistvých a současně berou mladým naději na úspěšný život v dospělosti. Nedávná analýza trendů ve státě Florida ukázala, že průměrná délka vězeňského pobytu mladistvých v letech 2000–2001 a 2007–2008 stoupla o 30 procent – a stojí daňové poplatníky přibližně 20 milionů dolarů za rok.¹⁴¹ Snížení délky pobytu natolik, aby to bylo v souladu s osvědčenými postupy, by mohlo státu Florida ročně ušetřit až 49 milionů dolarů.¹⁴²

PRIORITA 5.

Nahradit velké instituce malými, na péči

***orientovanými zařízeními jen pro několik klientů,
kteří jsou nebezpeční.***

***Omezený počet mladistvých pachatelů, jejichž
vážné a chronické páchání trestné činnosti vyžaduje
bezpečné zajištění, by měl být umístěn v malých,
humánních a na péči orientovaných zařízeních.***

Přednosti malých, komunitně založených nápravných zařízení pro mladistvé před většími konvenčními převýchovnými školami je široce uznávána v oboru trestní

139 Dosud nepublikovaná data shromážděná konzultantskou skupinou Casey Strategic Consulting Group, Annie E. Casey Foundation, March 2009.

140 Dosud nepublikovaná analýza dat poskytnutá institucí Southern Poverty Law Center. 2010.

141 *Fiscal Responsibility: The Key to a Safer, Smarter, and Stronger Juvenile Justice System*, Southern Poverty Law Center, December 2010, staženo z: www.splcenter.org/sites/default/files/downloads/publication/Fiscal_Responsibility.pdf.

142 Ibid.

spravedlnosti mladistvých. Výhodou menších zařízení je: možnost udržet mladistvé v blízkosti domova a zapojit do procesu nápravy jejich rodiny, větší šance získat pro ně osobní poradce a jiné dobrovolníky, a poskytnout jim obecně vstřícnější prostředí pro péči.

Prvotním posláním malých zabezpečovacích zařízení, domácích skupin nebo jiných forem ochranné výchovy, by mělo být pomoci mladistvým dosáhnout trvalých změn v chování a osvojit si dovednosti a sebeuvědomění, které jsou podmínkou jejich úspěšného života po propuštění. Jedním z nejprůkaznějších zjištění ve výzkumech nápravy mladistvých je, že intervence zaměřené na osvojení dovedností a schopnost odpovídat na konkrétní lidské potřeby, jsou mnohem účinnější než ty, jejichž cílem je odstrašení a potrestání.

Státy, které se chtějí touto zásadou řídit, by si měly vzít příklad z Missouri, které už na počátku 80. let uzavřelo své dlouhodobě problematické převýchovné školy. Oddělení služeb pro mladistvé postupně rozdělilo stát na pět regionů a v každém z nich vybudovalo vnitřně propojený program zahrnující denní centra, nestřežené domácí skupiny, zařízení s volnou vazbou umístěná ve státních parcích a prostorách univerzit, aby bylo zajištěno odpovídající vybavení. V žádném z těchto zařízení nežije více než 50 mladistvých, a do každého ze šesti zabezpečovacích zařízení domácí péče spravovaných státem Missouri jsou mladiství posíláni v malých skupinách, které se společně podílejí na veškerém vzdělávání, péči, stravování, odpočinkových a volnočasových aktivitách. Během svého pobytu v zařízeních spravovaných Oddělením pro služby mladistvým, jsou klienti vyzýváni, aby diskutovali o svých pocitech, získali vhled do různých podob vlastního chování a rozvíjeli schopnost vyjadřovat své myšlenky a city zřetelně, klidně a s respektem – i když jsou rozrušení nebo rozzlobení. Zaměstnanci Oddělení vtahují do své činnosti rodiny uvězněných mladistvých a pracují i s jejich členy s cílem navrhnout úspěšný plán jejich resocializace. Oddělení jmenuje případového manažera, který sleduje každého mladistvého od okamžiku jeho uvěznění přes propuštění až do doby následné péče, a poskytuje mu rozsáhlý doprovod a podporu během kritického období jeho resocializace.

Díky tomuto přístupu dosáhl stát Missouri míry recidivy, která je nižší než v jiných státech. Tento model byl v roce 2007 listem *The New York Times* označen za celonárodní vzor hodný následování a získal v roce 2008 státní cenu *Innovations in American Government* Harvardské univerzity.¹⁴³

143 Mendel, Richard A., *The Missouri Model: Reinventing the Practice of Rehabilitating Youthful Offenders*, Annie E. Casey Foundation, 2010, staženo z: www.aecf.org/~media/Pubs/Initiatives/Juvenile%20Detention%20Alternatives%20Initiative/MOModel/MO_Fullreport_webfinal.pdf.

Jakou roli mohou hrát domácí skupiny?

Jestliže speciální školy a jiné velké nápravné instituce nejsou vhodným místem, kde lze šetrně nakládat s mladistvými delikventy a pečovat o ně, jsou tímto místem domácí skupiny, centra pobytové péče, programy přežití? Jakou roli by měly tyto a další programy s trvalým pobytem v nestřežených zařízeních mít, v nově navrženém systému nápravné výchovy mladistvých?

Výzkumy programů uskutečňovaných v místech pobytu bez ostrahy, které se nám nabízejí, jsou sice zatím nedostatečné, ale většina studií však ukazuje, že dlouhodobé výsledky jsou nepříznivé. Nedávný výzkum 449 delikventů umístěných do domácích skupin v Los Angeles zaznamenal velký počet „negativních důsledků pro život“ mladistvých, včetně vysoké míry užívání drog, kriminality a špatných studijních výsledků. Sedm let poté, co byli tito mladiství svěřeni domácím skupinám, byla čtvrtina z nich znovu uvězněna a 12 dokonce usmrceno, z toho sedm střelnou zbraní.¹⁴⁴ Řada studií zjistila, že umístění do domácích skupin vede k prokazatelným horším výsledkům než zacházení uskutečňovaná prostřednictvím nepobytové péče nebo vysoce kvalitní nápravné pěstounské péče.¹⁴⁵ Také programy přežití a tábory šokové nápravy nedosáhly téměř žádného úspěchu ve snižování kriminality a zlepšování výsledků z pohledu samotných delikventů. A lépe si nevedla ani pobytová léčebná centra pro mladistvé se závažnými emočními poruchami.

Ačkoliv domácí skupiny za normálních okolností lépe než převýchovné školy odpovídají vzorové praxi v oblasti ochranné výchovy (malá zařízení, blízkost domácího prostředí, personál, který netvoří dozorcí, ale rozvojoví pracovníci orientovaní spíše na osobní rozvoj delikventů než na jejich trestní postih), jsou také přístupnější týrání a násilí. Platy zaměstnanců jsou standardně nízké, jejich fluktuace vysoká, a státní dohled prostřednictvím přidělování licencí, stanovení předpisů a oprávnění je často ledabylý. Jiné typy zařízení skupinové péče – např. tábory šokové nápravy nebo programy přežití – zaznamenaly v posledních letech mnoho případů týrání a dokonce úmrtí.

Navzdory nepříznivým závěrům těchto výzkumů většina odborníků na soudnictví mladistvých věří, že domácí skupiny a jiná nestřežená zařízení bez trvalého pobytu klientů by měly být součástí celkové nabídky možností, které jsou odsouzené mládeži k dispozici, zvláště mládeži s těžce narušeným domácím prostředím nebo té, jejíž rodiče ani opatrovníci nejsou k nalezení. Také umístění do pobytových zařízení může přinést některým mladistvým, kteří upadli do zvláště extrémních způsobů chování, cennou zkušenost „zchlazení hlavy“. Existuje konečně významná funkce domácích skupin jako ústupové varianty pro mládež propuštěnou z výkonu trestu. Domácí skupiny a jiná nestřežená zařízení by se však neměla tolik využívat jako varianta na půl cesty mezi probačním dohledem a zajišťovací vazbou. Chybí nám v zásadě dostatek důkazů, že tyto formy výkonu trestu jsou dlouhodobě v zájmu mladých lidí.

144 Ramchand, R., A.R. Morral, & K. Becker, "Seven Year Outcomes of Adolescent Offenders in Los Angeles," *American Journal of Public Health*, Vol. 99, No. 5, May 2009.

145 Bright, Svoboda, et al. (2009), and Barth, R.P., *Institutions vs. Foster Homes: The Empirical Base for the Second Century of Debate*, Chapel Hill, NC: UNC, School of Social Work, Jordan Institute for Families, 2002.

PRIORITA 6.

Opírat se o spolehlivá data, aby systém mohl fungovat odpovědně.

Tvrdá data musí být hlavním pilířem úsilí o reformu systémů nápravy mladistvých a snižování míry bezvýhradného spoléhání na vězeňská a pobytová zařízení.

Nedostatečný soubor dat a neochota vzít v úvahu výsledky výzkumu jsou jednou ze stěžejních slabých stránek amerického soudnictví pro mladistvé a klíčovým faktorem trvalé převahy používání odnětí svobody mladistvých a dalších postupů, které se rovněž mýjejí účinkem.

Pečlivě vyhodnocovat míru recidivy

Vezmeme-li v úvahu krvavou daň a vyšší nákladů na mladistvé, kteří byli zbaveni svobody a životních příležitostí, musí se nám shromažďování spolehlivých dat o jejich recidivě jevit jako nezbytné. Stále však existují vážné mezery v úsilí amerických států tato data shromažďovat a sdílet: 12 států dosud vůbec nesleduje výstupní údaje o recidivě mladistvých po jejich propuštění z nápravných zařízení; šest států zaznamenává jen počet mladistvých, kteří se vrátili do vazby; a dalších osm hodnotí úspěšnost jejich návratu do společnosti jen za období 12 měsíců po propuštění nebo po dobu ještě kratší. Dokonce i mezi státy, které úroveň recidivy mladistvých podrobně sledují až do jejich rané dospělosti, se kritéria a metody vyhodnocování výsledků značně liší – což ztěžuje srovnání. Rada řídicích pracovníků v oblasti nápravy mladistvých doporučila, aby se státy držely jednotných definic a kritérií pro posuzování míry recidivy.¹⁴⁵ Neméně důležité však je, co v seznamu jejích kritérií schází, totiž aby státy porovnávaly výsledky recidivy mladistvých vycházejících z nápravných zařízení a dalších pobytových programů s účinnými formami komunitních intervencí, které jsou výrazně levnější a daleko méně restriktivní.

Sledovat úspěšnost mladistvých po jejich propuštění

Údaje o recidivě jsou významné, neměly by však být jediným měřítkem účinnosti systémů nápravy mladistvých. Tyto systémy bychom měli posuzovat také podle toho, do jaké míry umožňují mladistvým delikventům pokročit na cestě k úspěšné dospělosti. Jakého zlepšení studijních výsledků tyto mladí lidé dosáhli během svého umístění v nápravných zařízeních a soudně nařízených programech? Jaké procento mladistvých, kteří se v minulosti nacházeli ve výkonu trestu, se znovu zapsalo do školy a své studium dokončilo? Kolik z nich našlo zaměstnání a dokázalo se v něm dlouhodobě uplatnit?

145 Harris, Phil, Brian Lockwood, & Liz Mengers, *A C/JCA White Paper: Defining and Measuring Recidivism*, Council of Juvenile Correctional Administrators, November 2009, staženo z: <http://cjca.net/cjcaresources/15/CJCA-Recidivism-White-Paper.pdf>.

Do jaké míry se tito mladiství zbavili problémů s poruchami chování a ztlumili příznaky duševních chorob?

Zkoumat rozdíly dané rasovým původem

Vezmeme-li v úvahu stále přítomnou a převládající rasovou nespravedlnost na všech úrovních amerického soudnictví, každý stát a správní oblast by měly shromažďovat a pečlivě vyhodnocovat data s cílem odhalit strategie, programy a postupy, které mají nepříznivý a nespravedlivý dopad na národnostní, genderový nebo kulturní původ mladistvých. Neméně důležité je, aby státní a místní činitelé v oblasti trestní spravedlnosti mladistvých tato data používali při analýze vlastních systémů a dokázali tak přesně pojmenovat skryté příčiny toho, že tyto nespravedlnosti přetrvávají.

Dohlížet nad podmínkami odnětí svobody

Všechny nápravné ústavy pro mladistvé by se měly podrobit přísnému dohledu a s maximální průhledností odhalovat případy fyzického týrání, sexuálního zneužívání a nadměrného omezování osobní svobody, kdykoliv a kdekoliv se vyskytnou. Státy by přinejmenším měly zpřísnit svá pravidla a posílit systémy přesného a včasného hlášení mimořádných událostí, zranění a úmrtí, k nimž dochází v nápravných zařízeních. Státy a místní úřady by měly zvláště vybízet k tomu a vyžadovat, aby se jejich nápravná zařízení podílela na iniciativě Rady řídících pracovníků v oblasti nápravy mladistvých (CJCA) zaměřené na stanovení výkonově zaměřených standardů. Tato iniciativa působí již ve 198 výchovných zařízeních 28 amerických států a má za cíl zlepšit podmínky a úroveň služeb pro mládež, které byla nařízena ochranná výchova.¹⁴⁶ Je třeba si vzít příklad ze států Maryland, Texas a mnoha dalších, které zřídily nezávislý kontrolní orgán vyšetřující všechny problémy hlášené ve spojitosti s podmínkami nebo bezpečností nápravných zařízení pro mladistvé. Všechna nápravná zařízení musí v neposlední řadě udržovat v chodu funkční systém podávání stížností, aby byla mladistvým zajištěna neomezená možnost oznamovat případy týrání, aniž by se přitom museli obávat následné odvety a toho, že nebudou spravedlivě vyslechnuti.

146 *Performance-based Standards: Safety and Accountability for Juvenile Corrections and Detention Facilities*, Council of Juvenile Correctional Administrators, January 2011.

Důkazy předložené v této zprávě jasně potvrdily, že s výjimkou případů, kdy mladiství delikventi spáchali závažné zločiny, a představují proto zjevnou a bezprostřední hrozbu pro společnost, je vytržení problémové a delikventní mládeže z jejich domácího prostředí často drahé a nadbytečné – a jeho výsledky v průměru nejsou lepší (a často naopak mnohem horší) než ty, které dosahuje komunitně zaměřený dohled a péče. Tyto důkazy také ozřejmily, že ani umístění mladistvých pachatelů závažných trestných činů do velkých ústavů vězeňského typu, v nichž často dochází k jejich týrání, není žádným přínosem pro veřejnou bezpečnost. Mrhá jen penězi daňových poplatníků a snižuje vyhlídky, že se mladiství postupně ze své delikvence vymaní, a stanou se občany prospěšnými pro stát a respektujícími jeho zákony.

V poslední době naštěstí v mnoha amerických státech sledujeme stále častější odklon od uvěznění mladistvých. V letech 1997–2007 se celkový počet mladistvých umístěných do nápravných zařízení snížil o 24 procent a celkový počet mladistvých v nápravných zařízeních s ostrahou o 41 procent.¹⁴⁸ 34 ze 45 amerických států, které v roce 1997 i 2007 poskytly údaje o počtu vazebně stíhaných mladistvých, uvedlo, že došlo k snížení počtu následných odnětí svobody těmto vězněným. V jedenácti státech došlo v tomto směru za poslední desetiletí ke snížení o 40 a více procent, v dalších 12 státech pak o 20 – 39 procent.¹⁴⁹

Ačkoliv nebyly od roku 2007 shromážděny žádné údaje v celonárodním měřítku, zdá se, že tempo, v jakém ustupujeme od odnětí svobody mladistvých, se neustále zvyšuje. Neoficiální sčítání lidu provedené v srpnu 2011 Nadací Annie E. Caseyové zaznamenalo 52 nápravných zařízení pro mladistvé v 18 státech, které byly od počátku roku 2007 zrušeny. Několik dalších států uzavřelo vybraná oddělení těchto zařízení a snížilo počet jejich lůžek. Seznam nápravných zařízení zrušených od roku 2007 je uveden na stránce www.aecf.org/noplaceforkids.

Tato vlna rušení nápravných zařízení a snižování jejich kapacity je sice významná a dlouho odkládaná, ale nedává nám výraznější jistotu do budoucna. Primární příčinou tohoto jevu je krátkodobá finanční krize, které musí vlády mnoha amerických států čelit. V jiných státech se hybnou silou procesu stala federální vyšetřování nebo hromadné soukromé žaloby. Těmito rozhodnutími se jako červená nit táhne fakt, že se jednalo o kroky provedené nahodile a dodatečně. Uzavírání nápravných zařízení se nezakládá na novém konsensu mezi politickými činiteli ani na novém filosofickém závazku snížit naši závislost na odnětí svobody mladistvých, tím méně na kvalifikovaném, hlubokém a na důkazech založeném zvažování toho, jak by nejlépe měly státy postupovat. Stručně řečeno, sledujeme vlnu – jednorázový odklon kyvadla spravedlnosti od odnětí svobody mladistvých. Ale tento trend zatím není ukotven v promyšleném, pevném, hodnotově zaměřeném a důkazy motivovaném hnutí, které je nutnou podmínkou dalšího rozvoje i ve chvíli, kdy krize, které čas od času prožíváme, zmizí v propadlišti dějin.

Máme-li hledět do budoucnosti s důvěrou, musí spád událostí spojený s rušením nápravných zařízení pro mladistvé provázet systematicky plánovaná a komplexní reforma. Jaké strategie, program nebo postup budou účinné? Jaké záruky se musí poskytnout státům, jestliže výrazně sníží počet mladistvých ve svých nápravných zařízeních? Jaké mechanismy financování a odpovědnosti mohou pravděpodobně přinést úspěch?

**Závěr: Přijetí dokonalejších strategií,
programů a postupů při nápravě
mladistvých**

Cíl musí být hlubší než jen ukončení bezvýhradné závislosti na odnětí svobody mladistvých. Spíše pro tyto mladistvé musíme vybudovat nápravný systém zítřka, který bude založen na nejlepším dostupném výzkumu současné praxe. Státní a místní soudní systémy pro mladistvé musí nabídnout vyváženou kombinaci programů zaměřených na péči a dohled, ale zároveň je nastavit natolik přesně, aby byl každý jednotlivý delikvent směřován k péči, sankcím a službám, které nejlépe odpovídají jeho jedinečným potřebám a životním okolnostem.

Amerika má poprvé v této generaci možnost vyjít ze slepé uličky svého soudního systému pro mladistvé. Politika dneška umožnila, že je pro americké státy politicky uskutečnitelné (nebo finančně nezbytné) snižovat své dlouhodobé investice do konvenčních nápravných zařízení pro mladistvé. Rozmanité bohatství nových výzkumů mezitím poskytl bázi znalostí nutnou k nalezení nové a daleko účinnější strategie nápravy mladistvých, která zajistí našim obcím větší bezpečí, lépe využije peněz daňových poplatníků, kterých se naléhavě nedostává, a dá nám větší naději, že mladí lidé přestanou páchat trestnou činnost a uspějí ve světě dospělých.

Otevřenou otázkou zůstává, zda se naše společnost z těchto poznatků poučí a bude podle nich jednat, zda opustí dlouho převládající model odnětí svobody, ale zda si také osvojí tento konstruktivnější, lidstější a ekonomicky výhodnější způsob péče, vzdělání a trestní politiky pro mladistvé, kteří se dostali do konfliktu se zákonem.

148 Data z roku 1997 převzatá z průzkumu Sickmund, et al., "Census of Juveniles in Residential Placement Databook," a data z roku 2007 převzatá z průzkumu Sickmund, Melissa, *State Rates of Residential Placement of Juvenile Offenders by Placement Status, Facility Type, and Facility Size: 2007*, viz. pozn. 107.

149 Ibid.

Mládeži nepřístupno

Argumenty pro snižování počtu odnětí svobody u mladistvých

Autoři: Richard A. Mendel

Překlad: Vojtěch Mašek

Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Nám. 14. října 12, Praha 5

Určeno: Pro odbornou veřejnost

Design: addnoise.org

Sazba: Metoda spol. s r.o. Brno

Vydání: první

www.kriminologie.cz

ISBN 978-80-7338-146-2

